STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02818

SOTSYALISTISHE KOLONYEN

M. I. Tugan-Baranovskii

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אַרבייטער ביבליאָטעק — נומער IV

סאָציאַליסטישע קאָלאָניען

פון פראָפ. מ. טוגאַן-באַראַנאָווסקי
מיט אַן איינלייטונג פון מאָרים הילקוויט

ארויסגעגעבען פון דער
אידישער סאָצ. פעדעראַציאָן פון אַמעריקא
נ י ו י אָ ר ק, 1919

פראָפ. מ. טוגאַן־באַראַנאָווסקי

די סאָציאַליסטישע קאָלאָניען פון אונזער צייט

איבערזעצט — י. גאַרניצקי

אַלגעמיינע איינלייטונג

דער ניינצעהנטער יאָהרהונדערט האָט זיך אויסגעצייכענט מיט אַן אינדוסטריעלער רעוואָלוציאָן, וואָס האָט ניט איהר גלייכען אין דער געשיכטע. די ריזיגע מאָדערנע פאַבריק פּראָדוקציאָן האָט פאַרנומען דעם אָרט פון דער קליינער מאַנופאַקטורעלער פּראָדוקציאָן. די אייזענבאַהנען, טעלעגראַפען און דאַמפשיפען האָבען דורכגעבראָכען אַלע געאָגראַפישע גרענעצען און האָבען פאַראייניגט די גאַנצע ציוויליזירטע וועלט אין איין אינטערנאַציאָנאַלען מאַרק. דאַמף, עלעקטריציטעט און די גרויסע מאַשין האָבען פאַרגרעסערט הונדערט מאָל אַזוי פיעל די פּראָדוקטיוויטעט פון אַרבייט און האָבען באַשאַפען אונגעהויערע מאַסען רייכטום.

אָבער אָט דער ענדערונגס פּראָצעס האָט געבראַכט מיט זיך אַ סך נייע סאָציאַלע פּראָבלעמען.

וועהרענד אַ פאַרהעלטניסמעסיג קליינע צאָהל מענשען האָבען באַקומען די אַלע נוצען פון דעם נייעם פּראָדוקציאָנס סיסטעם, האָט די גרעסטע מעהרהייט פון דער באַפעלקערונג גאַנץ אָפט געהאַט פון דעם רייכען שניט נאָר עלענד, אָרימקייט און ליידען.

די ערפינדונג פון נייע און פאַרפאָלקאָמטע מאַשינען האָט געמאַכט פון פיעלע אַרבייטער־ספּעציאַליסטען איינפאַכע אַרבייטער, און נאָך פיעל מעהר האָבען דורכדעם פאַרלאָרען זייער אַרבייט און פאַרדיענסט אויף שטענדיג, אָדער, וועניגסטענס, אויף דער צייט פון דער לאַנגען און שווערען פּראָצעס פון „צופּאַסונג“ און רעאָרגאַניזירונג.

די פּלאַנלאָזע אַרט פון פּראָדוקציאָן און די מוראַ׳דיגע קאָנקורענץ צווישען די קאַפּיטאַלען פון דער אינדוסטריע האָבען פאַראורזאַכט דאָ אַ פיבערהאַפטע טעטיגקייט און אינטענסיווע אַרבייט, דאָ צייטען פון גע-

צוואונגענער ארבייטסלאָזיגקייט און אינדוסטריעלען שטילשטאנד, וואָס האָבען געבראכט מיט זיך זעהר פיעל ליידען.

א קאָנטראסט איז ענטשטאנען צווישען דעם לוקסוס און גלאנץ פון די פארמעגליכע קלאסען פון איין זייט, און דער אָרימקייט, עלענד און אונוויסענהייט פון די ארבייטענדע קלאסען. סאָציאלע קאָנטראסטען זיינען געוואָרען שארפער ווי ווען עס איז אין דער געשיכטע.

אָט די שלעכטע זייטען פון דער מאָדערנער ציווילי־זאציאָן האָבען צוגעצויגען די אויפמערקזאמקייט פון די ערנסטערע סאָציאלע פילאָסאָפען און רעפאָרמער פון דעם פארגאנגענעם יאָהרהונדערט, און זיי האָבען ארויס־געבראכט א סך פלענער און טעאָריען, ווי צו באזייטיגען יענע שלעכטע זייטען פון דער מאָדערנער געזעלשאפט. די ראדיקאלסטע פון אָט די טעאָריען זעהט די אורזאך פון אלע צרות אין דעם, וואָס די יסודות פון דעם מאָ־דערנעם אינדוסטריעלען לעבען זיינען קאָנקורענץ און לוין ארבייט. און זי פרעדיגט די איבערבויאונג פון אונ־זער גאנצען עקאָנאָמישען סיסטעם אויף דעם באזיס פון קאָאָפעראטיווער פראָדוקציאָן. אָט די טעאָריע ווערט גערופען סאָציאליזם.

סאָציאליזם איז, ווי די מעהרסטע אנדערע טעאָריען און באוועגונגען, דורכגעגאנגען א סך ענטוויקלונגס שטופען, איידער ער האָט דערגרייכט זיין איצטיגע פאָרם. אין זיינע ערשטע פאזען איז ער געווען גיכער א הומאניטארע, ווי א פאָליטישע באוועגונג. די ערשטע סאָציאליסטען האָבען גאָר ניט אנאליזירט דאָס נייע פראָדוקציאָנס סיסטעם און האָבען ניט אריינגעקוקט אין זיין היסטאָרישע באדייטונג אָדער טענדענצען. די שלעכטע זייטען פון דעם סיסטעם האָבען זיי באטראכט ווי צופעליגע אָפווייכונגען פון די „אייביגע פרינציפען" פון „נאטירליכען געזעץ", גערעכטיגקייט און פארנונפט. דאָס סאָציאלע סיסטעם גופא איז פאר זיי געווען אָן אומגעלומפערטע, בייזוויליגע ערפינדונג פון די הער־שענדע עלעמענטען אין דער געזעלשאפט.

טריי צו זייער טעאָריע, אז סאָציאלע סיסטעמען

ווערען געמאכט און איבערגעמאכט דורך פרייוויליגע אקציאָנען פון די מענשען, פלעגען זיי געוועהנליך אויס־געפינען מעהר אָדער וועניגער פאנטאסטישע פלענער פון סאָציאלער אָרגאניזאציאָן, וואָס האָבען געזאָלט זיין פריי פון די שלעכטע זייטען פון דער מאָדערנער ציוויליזאציאָן, און זיי פלעגען פארלאנגען, אז די מענשהייט זאָל אָננעמען זייערע פלענער.

געוועהנליך פלעגט אין אזא פאל דער אויטאָר פאַנאנדערוויקלען זיין פלאן אין א באשרייבונג פון אַן אויסגעטראכטען לאנד מיט אַן ארט לעבען און א רעגירונגס פאָרם, וואָס פלעגט אויסדריקען דעם אויטאָר׳ס אייגענעם געדאנק וועגען גערעכטיגקייט און פארנונפט. די באליעבטע פאָרם פון אזא באשרייבונג איז געווען דער ראָמאן. דאָס באשריבענע גליקליכע לאנד איז געווען די א ו ט אָ פ י א. דעריבער רופט מען אזא אויטאָר א ו ט אָ פ י ס ט.

עס איז געווען ניט מעהר ווי נאטירליך און לאָגיש, אז אזעלכע טעאָריען זאָלען אין דער פראקטיק פיהרען צו הער אויפבויאונג פון קאָמוניסטישע געזעלשאפטען, ווי סאָציאלע עקספערימענטען.

די סאָציאליסטען־אוטאָפיסטען האָבען ניט געקענט איינזעהן, פארוואָס זייערע פלענער פון סאָציאלער אָרגאניזאציאָן זאָלען ניט קאָנען דורכגעפיהרט ווערען אין א באשרענקטער ספערע פונקט אזוי צופרידענשטעלענד, ווי אויף א נאציאָנאלען מאסשטאב. און זיי האָבען ליעב געהאט צו טרוימען וועגען דעם, אז זיי ווילען אין א קליינער געזעלשאפט אויף א פראקטישען אופן דעמאָנסטרירען די דורכפיהרבארקייט און די נוצען פון זייער סיסטעם און ווילען דורכדעם ביסלעכווייז באקומען די גאנצע וועלט.

דער אוטאָפישער סאָציאליזם איז געווען פאָלשטענדיג אין איינקלאנג מיט דער אידעאליסטישער פילאָסאָפיע פון די פראנצויזישע ענציקלאָפעדיסטען און האָט אָנגעהאלטען אזוי לאנג, ווי יענע פילאָסאָפיע האָט נאָך געהערשט.

אָבער אינמיטען פון דעם פארגאנגענעם יאָהרהונ־

דערט איז פאָרגעקומען א גרויסע ענדערונג אויף אלע געביעטען פון מענשליכען דענקען. פאָרשונג האָט פאַרנומען דעם אָרט פון ספּעקולאציאָן, און פּאָזיטיוויזם איז אריינגעדרונגען אין אלע צווייגען פון וויסענשאַפט און האָט אָהן רחמנות צושטערט אלע אידעאלען און האָט ראדיקאל רעוואָלוציאָניזירט די פריהערדיגע אַנזיכטען און מעטאָדען.

אין דערזעלבער צייט האָבען זיך בּיסלעכווייז פאַנאנדערגעוויקעלט די געהיימניסען און פּאַרוויקעלטקייטען פון דעם מאָדערנעם פּראָדוקציאָנס סיסטעם, און די אָנהענגער פון דער יונגער סאָציאלער וויסענשאַפט האָבען גענומען פיהלען, אז זייערע טעאָריען און סיסטעמען פאָדערען א גרינדליכע רעווידירונג.

די גרויסע אויפגאבע איז ערפילט געוואָרען צום סוף פון די פערציגער יאָהרען פון לעצטען יאָהרהונדערט, הויפּטזעכליך דורך די ארבייטען פון ק א ר ל מ א ר ק ס, דעם הויפּט גרינדער פון דער מאָדערנער סאָציאליסטישער טעאָריע. מ א ר ק ס האָט געטאָן פאַר סאָציאָלאָגיע דאָס, וואָס ד א ר ו ו י ן האָט שפּעטער אויפגעטאָן פאַר ביאָלאָגיע: ער האָט ארויסגענומען די וויסענשאַפט פון דעם געביעט פון אונקלאָרער ספּעקולאציאָן און האָט זי אוועקגעשטעלט אויף דעם מעהר סאָלידען באזיס פון אנאליז. אָדער, צו באַנוצען דעם אויסדרוק פון פּ ר אָ פ ע ס אָ ר ז אָ מ ב א ר ט, ער האָט אריינגעפיהרט רעאליזם אין סאָציאָלאָגיע.

די סאָציאלע טעאָריען פון ק א ר ל מ א ר ק ס און די סאָציאליסטישע באוועגונג, וואָס איז אויף זיי באגרינדעט, ווערען אָנגערופען דער מ אָ ד ע ר נ ע ר אָדער ו ו י ס ע נ ש א פ ט ל י כ ע ר ס אָ צ י א ל י ז ם, אין אונטערשיד צו דעם א ו ט אָ פּ י ש ע ן ס אָ צ י א ל י ז ם.

דער מאָדערנער סאָציאליזם געהט ארויס פון דער טעאָריע, אז דער סאָציאלער און פּאָליטישער בוי פון דער געזעלשאַפט צו א געגעבענער צייט און אויף א געוויסען אָרט איז ניט דער רעזולטאַט פון דעם פרייען

און צופעליגען אויסוואהל פון מענשען, נאָר דער געזעצמעסיגער רעזולטאט פון א באשטימטען פּראָצעס פון געשיכטליכער ענטוויקלונג; און אז דער פונדאמענט פון אזא געזעלשאפטליכער געביידע איז צו אלע צייטען דער עקאָנאָמישער באזיס, אויף וועלכען די געזעלשאפט איז אָרגאניזירט.

א לאָגישע פאָלגע דערפון איז, אז די געזעלשאפטליכע פאָרם וועט זיך קיינמאָל ניט ענדערען, סאידען איהר עקאָנאָמישע ענטוויקלונג וועט זי מאכען רייף פאר אזא ענדערונג; און אז די צוקונפט פון דער מענשליכער געזעלשאפט דארף מען זעהן ניט אין די קונציגע פלענער אָדער ערפינדונגען פון א וועלכען עס איז סאָציאלען פילאָסאָף, נאָר אין די טענדענצען פון עקאָנאָמישער ענטוויקלונג.

דער מאָדערנער סאָציאליזם אונטערשיידט זיך אויף אזא אופן פון דער ערשטער אוטאָפּישער פאזע פון דער באוועגונג אין א סך פונדאמענטאלע פונקטען. ער לעגט ניט זיין האָפנונג אויסשליסליך אויף דעם גוטען ווילען אָדער פארשטענדליכקייט פון מענשען, נאָר אויך און זעהר פיעל אויף די מאָדערנע טענדענץ צו סאָציאליזירען די אינדוסטריען. ער גיט ניט קיין פאנטאסטישען פּלאן פון א פאָלקאָמענער סאָציאלער אָרדנונג, נאָר ברענגט ארויס א רעאליסטישע טעאָריע פון שטופּענוויזען סאָציאלען פאָרטשריט. ער ווענדט זיך ניט צו דער גאנצער מענשהייט, גאָר ניט פאנאנדערקלייבענדיג זיך, נאָר אפּעלירט פריהער פון אלץ צו דעם ארבייטער קלאס, ווי א קלאס, וואָס איז אויף א דירעקטען אופן פאראינטערעסירט אין דער פאָרגעשלאָגענער סאָציאלער ענדערונג. ער עקספּערימענטירט ניט אויף קליינע סאָציאלע געמיינדען, נאָר אָרגאניזירט אינדוסטריעל און פּאָליטיש דעם ארבייטער קלאס, אז ער זאָל ביסלעכוויז באקומען די מעגליכקייט איבערצונעמען די אָנפיהרונג פון די עקאָנאָמישע און פּאָליטישע אנגעלעגענהייטען פון דער געזעלשאפט.

מיר האָבען אויבען באמערקט, אז די טעאָריען פון אוטאָפּיסטישען סאָציאליזם האָבען אָפט געפיהרט צו

עקספערימענטען אין קאָמוניסטישער קאָלאָניזאציאָן. מיר קענען נאָך צוגעבען דאָ, אז וואָס מעהר אזעלכע טעאָריען זיינען געווען פארבונדען מיט עקספערימענטען, אלץ מעהר פּאָפּולער זיינען זיי געוואָרען אין אמעריקא.

אזוי, צום ביישפיעל, האָט דאָס סיסטעם פון דעם גרויסען פראנצויזישען אוטאָפיסט אנרי סען־סימאָן געהאט פאר זיין הויפט ציעל צו אָרגאניזירען די נאציאָנאלע און אינטערנאציאָנאלע אינדוסטריע אויף א וויסענשאפטליכען באזיס. דאָס איז געווען אן אלגעמיינע סאָציאלע פילאָסאָפיע, וואָס האָט ניט ערלויבט קיין עקספערימענטען אויף א קליינעם מאסשטאב. און סען־סימאָן'ס סיסטעם האָט טאקי פאקטיש ניט געפונען קיין נאָכפאָלגער אין די פאראייניגטע שטאאטען. די פילאָסאָפיע פון ראָבערט אָוען, אין וועלכער געמיינדען זיינען ניט א נויטיגער פאקטאָר, אָבער שפיעלען א וויכטיגע ראָל ווי פאָרבארייטונגס שולען פאר דעם קאָמוניסטישען רעזשים, האָט געהאט א באדייטענדען ערפאָלג אין די פאראייניגטע שטאאטען, כאָטש זי איז דאָ קיינמאָל ניט געוואָרען אזוי שטארק און האָט ניט אויסגעאיבט אזא איינפלוס אויף דעם סאָציאלען געדאנק, ווי אין געבורטסלאנד, אין ענגלאנד.

פון דער אנדער זייט האָט דאָס סיסטעם פון דעם פראנצויזישען אוטאָפיסט שארל פוריע, וואָס איז הויפטזעכליך באזירט אויף קליינע סאָציאלע אָרגאניזאציאָנען, ענטוויקעלט אין די פאראייניגטע שטאאטען פיעל מעהר קראפט, ווי אין פראנקרייך. און די ריין עקספערימענטאלע איקארישע באוועגונג, כאָטש זי האָט געשטאמט פון פראנקרייך, האָט געפונען איהר גאנצע פראקטישע אָנווענדונג אין די פאראייניגטע שטאאטען.

א סך אורזאכען האָבען געמאכט די פאראייניגטע שטאאטען פאר דאָס הויפט פעלד פאר עקספערימענטען פון די אוטאָפישע סאָציאליסטען פון אלע נאציאָנען.

די סאָציאלע עקספערימענטאטאָרען האָבען געווענליך געהאָפט, אז זייערע קאָלאָניען וועלען זיך ביסלעכ־

ווייז ענטוויקלען אין פֿאָלשטענדיגע געזעלשאַפטען מיט א העכערער ציוויליזאַציאָן. פאר דעם צוועק האָבען זיי געדארפט האָבען גרויסע שטרעקען פון ביליגען לאנד, וואָס איז ווייט פון די פארדאַרבענדע איינפלוסען פון מאָדערנעם לעבען. און אמעריקא האָט געהאט גענוג אזעלכע לאנד אין אָנהויב און אינמיטען פון נייַנצעהנ־טען יאָהרהונדערט.

אויסער די אינדוסטריעלע און אגריקולטורעלע מעג־ליכקייטען פון דעם יונגען און וואקסענדען לאנד, האָט נאָך זיין פּאָליטישע און געוויסענס פרייהייט געהאט א באזונדערען צויבער פאר די פּיאָנערען פון דער נייער אָרדנונג.

די צאָהל קאָמוניסטישע און האלב קאָמוניסטישע קאָלאָניען, וואָס זיינען געגריינדעט געוואָרען אין די פאראייניגטע שטאַאטען אין פארלויף פון דעם נייַנ־צעהנטען יאָהרהונדערט, קען גאָר ניט בארעכענט ווערען. נ אָ י ז, שרייבענדיג אין 1869, גיט איבער די געשיכטע פון ארום זעכציג געמיינדען, ניט אריינרעכענענדיג די ש ע י ק ע ר ג ע ז ע ל ש א פ ט ע ן. אין 1875 האָט נ אָ ר ד ה אָ ף צוזאַמענגערעכענט אכטצעהן שעיקער געזעלשאפטען, וואָס האָבען ארומגענומען אכט און פופ־ציג באזונדערע „פאמיליען“ אָדער געמיינדען, און נאָך צוועלף אנדערע, הויפּטזעכליך רעליגיעזע געמיינדען, וואָס האָבען אָבער איינגעשלאָסען דריי פון די, וואָס נ אָ י ז האָט שוין דערמאַנט. און אין דריי יאָהר ארום האָט מ ר. ה אַ י נ ד ס פארצייכענט זעכצעהן נייע געמיינדען, וואָס האָבען טיילווייז שוין עקזיסטירט, טיילווייז געהאלטען אין פאָרמירען זיך. מ ר. ש אָ ו האָט אין 1884 ערקלערט, אז אין פארלויף פון זיינע פאָר־שונגען האָט ער געפונען וועניגסטענס פופציג געמיינדען, וואָס זיינען אָרגאַניזירט געוואָרען זינט 1870. און א ל ע ק ס א נ ד ע ר ק ע נ ט האָט אין 1901 בא־שריבען פינף און צוואַנציג נייע געמיינדען און ברודער־שאפטען, וואָס זיינען געגרינדעט געוואָרען שוין אין אונזערע טעג.

שאצענדיג נאָך די טיילווייזע באריכטען און בא־

שרייבונגען פון אָט די אויטאָרען, קענען מיר מיט זיכערהייט אָננעמען, אַז עטליכע הונדערט געמיינדען האָבען עקזיסטירט אין פארשידענע טיילען פון די פאראייניגטע שטאַאטען אין פארלויף פון דעם פארגאנגענעם יאָהרהונדערט, און אז די צאָהל פערזאָנען, וואָס האָבען זיך צו פארשידענע צייטען באטייליגט אין די עקספּערימענטען, האָט געמוזט גרייכען אין די הונדערטער טויזענדער.

די געשיכטע פון אָט די געמיינדען איז פונקט אזוי פארשידען, ווי זייער אָפּשטאמונג און באזונדערע צוועקען. אָבער דאָ באטראכטען מיר נאָר די פון זיי, וואָס זיינען א טייל פון אַן אלגעמיינער באוועגונג, וואָס איז דירעקט אָדער אינדירעקט פארבונדען מיט א באשטימטער שול פון אוטאָפּישען סאָציאליזם. אזעלכע געמיינדען אין די פאראייניגטע שטאַאטען קענען איינגעטיילט ווערען אין די פאָלגענדע פיער הויפּט גרופּען: 1) די אָוועניסטישע קאָלאָניען; 2) די פוריערסטישע קאָלאָניען; 3) די איקארישע קאָלאָניען, און 4) די רעליגיעזע געמיינדען.

1. די אָוועניסטישע קאָלאָניען זיינען געגרינדעט געוואָרען ענטוועדער דירעקט פון אָוען, אָדער אונטער דעם איינפלוס פון זיין אגיטאַציאָן. זיי זיינען געוועזן די ערשטע געמיינדען, וואָס זיינען אָרגאניזירט געוואָרען אין אמעריקא מיט דעם צוועק צו פארשפּרייטען אַן אלגעמיינע סאָציאלע טעאָריע און ווי א פּראָפּאגאנדא מיטעל. נאָר צוועלף פון אָט די קאָלאָניען זיינען ניט פארגעסען געוואָרען אינגאנצען, כאָטש פיעל מעהר האָבען ווארשיינליך עקזיסטירט. די צייט פון אָט די עקספּערימענטען איז דער פּעריאָד פון 1825 ביז 1830.

2. די פוריעריסטישע קאָלאָניען זיינען אָרגאניזירט געוואָרען פון אמעריקאנער נאָכפאָלגער פון שארל פוריע. אין זייער פּלאַן פון אָרגאניזאציאָן האָבען זיי געשטרעבט צו דערנעהנטערען זיך, אזוי ווייט ווי מעגליך, צו דעם אידעאַל פון די אינדוסטריעלע געמיינדען, וואָס זיינען אין פוריע'ס

סיסטעם באַצייכענט מיט דעם נאָמען פּאַלאַנגען. די מעהרסטע פון זיי האָבען זיך טאַקי אַזוי גערופען — פּאַלאַנגען.

דער פוריעריזם איז געווען דאָס ערשטע סאָציאַליסטישע סיסטעם, וואָס איז אויסגעוואַקסען אין אַ נאַציאָנאַלע באַוועגונג אין די פאַראייניגטע שטאַאַטען. די באַוועגונג האָט אָנגעהאַלטען אַרום צעהן יאָהר, פון 1840 ביז 1850, און האָט באַשאַפען איבער פערציג סאָציאַלע עקספּערימענטען אין פאַרשידענע טיילען פון לאַנד.

3. די איקאַרישע קאָלאָניען זיינען געווען אַ רייהע עקספּערימענטען, וואָס זיינען אויסגעוואַקסען פון דער איינציגער אונטערנעמונג פון דעם פראַנצויז עטיען קאַבע. כאָטש מיר באַגעגנען זיי אין פינף באַזונדערע שטאַאַטען, אין פאַרשידענע צייטען און אונטער אַלערליי נעמען, מוז מען זיי דאָך באַטראַכטען ווי איין געמיינדע.

די ערשטע געמיינדע, איקאַריאַ, איז געגרינדעט געוואָרען אין 1848. און איהרע צאָהלרייכע נאָכפאָלגער, וואָס זיינען געווען אַ רעזולטאַט פון שטענדיגע שפּאַלטונגען און איבערוואַנדערונגען, האָבען פאַרלענגערט איהר עקזיסטענץ ביז כמעט אַ האַלבען יאָהרהונדערט.

די איקאַרישע באַוועגונג איז נאָך געווען שטאַרק אין די פופציגער יאָהרען פון פאַרגאַנגענעם יאָהרהונדערט, אָבער נאָך יענער צייט האָט זי שוין געהאַט ווייניג באַדייטונג. כאָטש זי איז אָנגעפיהרט געוואָרען אויף אַמעריקאַנער ערד, האָבען זיך אין איהר עקספּערימענט באַטייליגט כמעט אויסשליסליך פראַנצויזען, און זי האָט געהאַט אַ גאַנץ קליינעם איינפלוס אויף די מאָדערנע סאָציאַליסטישע באַוועגונג.

4. די רעליגיעזע געמיינדען זיינען געווען די שייקער, די פּערפּעקציאָניסטען און איייניגע געמיינדען, וואָס די דייטשע עמיגראַנטען האָבען אָרגאַניזירט. זייער ערשטער ציעל איז אומעטום געווען די פרייע און אונגע-

שטערטע אויספיהרונג פון זייערע באזונדערע רעליגיעזע דאָגמען. זייער קאָמוניזם איז שוין געווען אַ שטריך פון צווייטער וויכטיגקייט ביי זיי, אין אייניגע פאַלען איז ער געווען אַ טייל פון דעם רעליגיעזען סיסטעם; אין אנדערע איז ער איינגעפיהרט געוואָרען ווי א מיטעל אָפּצוהיטען די גאנצקייט פון דער סעקט און צו דערוויי־טערען די מיטגלידער פון די איינפלוסען פון דער אפּיקורסישער וועלט.

זיי האָבען ניט געהאט קיין אַלגעמיינע טעאָריען פון סאָציאַלער איבערבויאונג. זיי האָבען ניט פּראָפּאַגאַנ־דירט קיין קאָמוניזם. זייערע קאָלאָניען האָבען זיי אויפ־געבויט ניט צו לערנען עפּעס זייערע שכנים, דעמאָנס־טרירען עפּעס פאר זיי, נאָר ווי אן עיר מקלט פאר זיך אליין. אין דער ליטעראַטור איבער דעם געגענשטאנד ווערען זיי געווענליך אָנגערופען *רעליגיעזע געמיינדען*, אָבער אָט דער נאָמען דריקט קוים אויס זייערע אמת'ע ציעלען און זייער אמת'ען כאראַק־טער. זיי אונטערשיידען זיך פון די אנדערע געמיינדען ניט מיט דעם, וואָס זיי זיינען געווען רעליגיעז, — אַ סך געמיינדען פון די אנדערע גרופּען זיינען אויך געווען רעליגיעז; זיי אונטערשיידען זיך נאָר מיט דעם, וואָס זייערע רעליגיעזע גלויבענס און ריטואַלען זיינען געווען די גלויבענס און ריטואַלען פון באזונדערע סעקטען.

אָט די געמיינדען זיינען געווען די ערשטע אין צייט, די שטאַרקסטע אין צאָהל, און אייניגע פון זיי עקזיסטי־רען נאָך ביז היינטיגען טאָג. אָבער אין דער געשיכטע פון דער סאָציאַליסטישער באוועגונג האָבען זיי גע־שפּיעלט א גאנץ אונוויכטיגע ראָל.

כאָטש אמעריקא איז געווען דאָס באַליעבטע פעלד פאר אלערליי סאָציאַלע עקספּערימענטען, זיינען אָבער אין אנדערע טיילען פון דער וועלט אויך געמאכט גע־וואָרען פּרובען צו פארווירקליכען א סאָציאַלען אידע־אַלען לעבען אויף דעם מאסשטאב פון א קליינער גע־מיינדע. דער אינטערעסאנטסטער פון אָט די פּרובען איז אָהן צווייפעל די קאָלאָניע *קריניצא* אין רוסלאנד.

מאָריס הילקוויט.

איינלייטונג

צווישען די פארשיעדענע עקאָנאָמישע אָרגאַניזאַציאָנען פון אונזער צייט פארנעהמען די סאָציאַליסטישע געמיינדען א גאַנץ באַשיידענעם אָרט. זיי זיינען געוועזן אזוי וועניג אין צאָהל, אז זיי האָבען, דוכט זיך, אין גאַנצען ניט געדארפט צוציהען צו זיך די געזעלשאַפטליכע אויפמערקזאמקייט. פון דעם שטאַנדפונקט פון דער עקאָנאָמישער אָרגאַניזאַציאָן פון דער מאָדערנער געזעלשאַפט זיינען זיי ווירקליך געוועזן גאַנץ אונבאַדייטענד.

אָבער ניט קוקענדיג אויף דעם, האָט זיך די עפענטליכע מיינונג אלע מאָל זעהר שטארק אינטערעסירט מיט אזעלכע אָרגאַניזאַציאָנען. יעדער פארזוך אזא, כאָטש ער האָט זיך געענדיגט מיט אַ פאָלשטענדיגען דורכפאל, האָט געהאַט זיינע אויפמערקזאַמע היסטאָריקער און איז ניט פארשוואונדען פון זכרון פון מענשען.

און די דאָזיגע פארזוכען אליין פלעגען געמאַכט ווערען אויף אזא באַשיידענעם מאַסשטאַב, אז, לעזענדיג א באַשרייבונג פון זיי, האָט איהר א זאָנדערבארען געפיהל: עס האַנדעלט זיך וועגען ערשיינונגען, וועלכע זיינען אין זייער אלגעמיינעם היסטאָרישען ווערט און אין זייער ווירקונג אויף די ארומיגע געזעלשאַפטליכע סביבה אזוי אונכוויכטיג, אז עס איז גאָר אונבאַגרייפליך, ווי זייערע היסטאָריקער געפינען דאָס אין זיי אזא ערנסטע באַדייטונג.

אונז וואונדערט ניט, וואָס די געשיכטע פון דער קאַפּיטאַליסטישער פאבריק געפינט איהרע היסטאָריקער און פאָרשער. דאָ האַנדעלט זיך דאָך וועגען אן עקאָנאָמישער אָרגאַניזאַציאָן, וועלכע באַשטימט די לעבענסבאַדינגונגען פון מיליאָנען מענשען און איבט אויס דעם מעכטיגסטען איינפלוס אויף דאָס גאַנצע סאָציאַלע לע־

בען פון אונזער צייט. מיט די סאָציאַליסטישע געמיינ־
דען אָבער איז שוין גאָר אנאנדער זאך: מיט זיי איז
פארבונדען דאָס לעבען פון א גאַנץ קליינער גרופּע מענ־
שען, און ווענינער פון אַלץ האָבען זיי באוויזען, אז זיי
זיינען פעהיג צו פארמעהרען זיך.

אויב מיט זיבעציג יאָהר צוריק האָבען די פוריערים־
טען געקענט גלויבען, אז דער „מעטאָד פון סאָציאַלען
עקספּערימענט", דאָס הייסט די אָרגאַניזירונג פון איינ־
צעלנע געמיינדען, כדי אויסצופּרואווען אין דער ווירק־
ליכקייט א נייע סאָציאַלע סיסטעם, איז דער איינציגער
מיטעל צו לעזען די סאָציאַלע פראגע פון דער ציוויליזיר־
טער מענשהייט, קאָנען מיר אָבער, מענשען פון צוואנ־
ציגסטען יאָהרהונדערט, בשום אופן ניט גלויבען אין
דעם. ווער קאָן דען אין אונזער צייט גלויבען, אז פון
אזעלכע געמיינדען קאָן ארויסוואקסען א מעכטיגע גע־
זעלשאַפטליכע באוועגונג, וועלכע וועט פארניכטען די
אַלטע וועלט און וועט אויפשטעלען א נייע, אָהן געגענ־
זעצליכע אינטערעסען און געבויט אויף ליעבע, האר־
מאָניע און געזעלשאַפטליכען גליק?

אזעלכע חלומות זיינען געווען נאַטירליך און פאר־
שטענדליך מיט הונדערט יאָהר צוריק, ווען דער סאָציא־
ליסטישער געדאנק האָט נאָך טאַפּענדיג אין דער פינס־
טער געזוכט זיין וועג. אָבער טיילען אזעלכע אנזיכטען
אין אונזער צייט וואָלט געהייסען ארויסווייזען אַן אָפּגע־
שטאַנענקייט אין דענקען.

און פונדעסטוועגען איז דער אינטערעס צו אָט די
פארזוכען זיך ארויסצורייסען דורך די אָנשטרענגונגען
פון איינצעלנע פון דער קאַפּיטאַליסטישער וועלט ווייט
ניט פארשוואונדען אפילו אין אונזער צייט אויך. עס
איז קלאָר, אז אָט די געמיינדען האָבען עפּעס אַן אינ־
האַלט, וועלכער צווינגט צוצושרייבען זיי א גרויסע וויכ־
טיגקייט אפילו גאַנץ אונאָבהענגיג פון זייער צאָהל אין
דער עקזיסטירענדער ווירטשאַפטליכער אָרגאַניזאַציאָן
און פון זייערע שאַנסען אויף ווייטערע פארשפּרייטונג.

אָוען און פוריע, פּונקט ווי אַלע גרעסטע פאָרשטע־
הער פון דעם סאָציאַליסטישען געדאנק אין דער ערשטער

העלפט פון פארגאנגענעם יאָהרהונדערט, זיינען געשטאַנען אויף דעם שטאַנדפונקט פון דעם „מעטאָד פון סאָציאַלען עקספּערימענט“. אָט דער שטאַנדפונקט איז אם קלאָרסטען פאָרמולירט אין דעם העכסט אינטערעסאַנטען היסטאָרישען דאָקומענט, וועלכען מען האָט שוין איצט כמעט אין גאנצען פארגעסען, כאָטש עס איז גאָר קיין צווייפעל ניט, אז מיט איהם איז ענג פארבונדען דער „קאָמוניסטישער מאַניפעסט“ פון מארקס און ענגעלס, וואָס האָט נאָך אזא מעכטיגען איינפלוס אויף דעם סאָציאַליסטישען געדאנק. מיר רעדען דאָ וועגען דעם „מאַניפעסט פון דער סאָציעטאָרער שול“, פון די פוריערסיסטען, וועלכער איז ערשינען אין 1841.

„מיר זיינען סאָציאַלע אינזשענירען, — האָבען ערקלערט די פארפאסער פון דעם פוריעריסטישען „מאַניפעסט“, — מיר שטעלען פאָר פאר אונזערע צייט־גענאָסען א פּלאַן פון א נייעם מעכאניזם, וועלכער איז לויט אונזער מיינונג פעהיג אויסצונוצען די גאנצע ענערגיע און טרייב־קראפט פון דער מענשליכער נאַטור. אין אונזער סיסטעם וועט קיין טייל פון אָט דער ענערגיע ניט פארשווענדעט ווערען אויף זאכען, וואָס זיינען נוצלאָז, שעדליך אָדער געפעהרליך פאר דער געזעלשאפט. מיר פאָדערען גאָרניט קיין געוואלטזאמע אָפּשאפונג פון די שלעכטע סאָציאַלע מעכאניזמען, וועלכע עקזיסטירען אין אונזער צייט... מיר ווילען נאָר באקומען די מעגליכקייט אויפצושטעלען א מאָדעל, אויף וועלכען מען זאָל קאָנען אויספּראָווען דאָס נייע סיסטעם, אין דער פּראקטיק פעסטשטעלען זיין ווירקליכען ווערט פאר דער גאנצער געזעלשאפט, כדי אָט די געזעלשאפט זאָל קאָנען אָננעמען אָדער צוריקווייזען דאָס פאָרגעשלאָגענע סיסטעם אין דעם פולען באוואוסטזיין פון אלע אומשטענדען און אלע זייטען פון דעם פּראָבלעם.“

ווען געוואלט ווערט באנוצט כדי צו פארווירקליכען א נייע סאָציאַלע סיסטעם, באווייזט דאָס, אז די מעלות פון אָט דעם סיסטעם זיינען ניט גענוג גרויס, אז מענשען זאָלען איהם אָננעמען. „יעדע טעאָריע פון סאָציאַלער רעפאָרם אָדער סאָציאַלען פּראָגרעס דארף קאָנען אויס־

געפּרואווט ווערען טיילווייז אויף א קליינעם מאסשטאב, כדי צו באוועגען די מענשהייט צו פארווירקליכען דאָס נייע סיסטעם דורך פרייוויליגען נאָכטאָן. אנדערש ריי־זיקירט אזאַ טעאָריע צו ווערען ערקלערט פאר אונזיניג, אונגוויסענד, אונמאָראליש און אונסאָציאַל."

ארויסגעהענדיג פון אזא איבערצייגונג האָבען אָוען און פוריע זיך געשטעלט פאר זייער הויפּט־אויפגאבע צו באַשאַפען געמיינדען, אין וועלכע זייער סאָציאַלע סיס־טעם זאָל פארווירקליכט ווערען אין דער פּראַקטיק.

אָוען און זיין ערשטע קאָלאָניע

לויט זיין מערקווירדיגער פראַקטישער ענערגיע פארנעמט אָוען א גאַנץ באַזונדערען אָרט אין דער געשיכטע פון סאָציאַליזם. ער האָט באשאפען א גאנצע רייה פראַקטישע אונטערנעהמונגען, אייניגע פון וועלכע ווי צ. ב., די קאָנסום־גענאָסענשאַפטען, זיינען געוואָרען דער אויסגאנגס־פונקט פון גאנצע געזעלשאַפטליכע באוועגונגען און האָבען באקומען אַ גרויסע, היסטאָרישע באדייטונג. די פראַקטישע אָרגאניזאציאָנען, וואָס אָוען האָט פארווירקליכט אָדער אָנגעמערקט, זיינען גאַנץ פארשיעדען, און ווען מען נעהמט זיי צוזאמען, קאָנען זיי אלע ניט אַריינגעהן אין א וועלכע עס איז סיסטעם.

אָבער פאר אונז זיינען דאָ איצט ניט וויכטיג די פּראַקטישע מיטלען, וועלכע זיינען פאָרגעשלאָגען און טיילווייז אויסגעפּרואווט געוואָרען פון דעם, וועמען מיר האַלטען מיט רעכט פאר דעם פאָטער פון דעם ענגלישען סאָציאַליזם; פאר אונז איז דאָ וויכטיג זיין ענדליכער סאָציאַלער אידעאַל. און אָט ווי דער דאָזיגער סאָציאַלער אידעאַל שטעלט זיך אונז פאָר.

די עקזיסטירענדע אָבגעזונדערטקייט פון שטאָדט און דאָרף, אינדוסטריע און ערד־ארבייט, דארף פארשווינדען. די געמיינדע פון דער צוקונפט דארף פאראייניגען ערד־ארבייט מיט אינדוסטריעלער ארבייט. די ווירטשאַפטליכע ארבייטען דאַרפען געטאָן ווערען געמיינשאפטליך אויפ'ן חשבן פון דער געמיינדע, און אלע אויסגעאַרבייטע פראָדוקטען דארפען געהערען צו דער געמיינדע. אויף אזא'ן אופן וועט אין איהר ניט זיין קיין פריוואט אייגענטום ניט נאָר אויף פראָדוקציאָנסמיטלען, נאָר אויך אויף ארטיקלען פאר'ן געברויך, וועלכע וועלען איבערגעהן אין באזיץ פון איינצעלנעם מענשען נאָר אין דעם מאָמענט פון געברויכען. און אזעלכע

זאַכען, וועלכע מוזען גלייך פון אָנהויב אָן באַנוצט ווע־רען, ווי צום ביישפּיעל וואוינונגען אָדער מעבעל, קענען געהערען אָן איינצעלנעם מענשען נאָר אין דער צייט ווען זיי ווערען באַנוצט.

יעדער איינער קלייבט זיך אויס זיין אַרבייט לויט זיינע נייגונגען און זיין געשמאַק, און אַלע ארבייטען גע־מיינשאַפטליך. דערביי זעהט די געמיינדע, אַז די אַר־בייט זאָל זיין וואָס אַנציהענדער און אַנגענעהמער. ארבייטען וואָס זיינען אונאַנגענעהם, אונגעזונד אָדער צו שווער, דאַרפען אויף ווי ווייט מעגליך באַזייטיגט ווע־רען דורך איינפיהרען מאַשינען.

און אום צו קאָנען אויסנוצען אַלע פאָרטיילען ניט נאָר פון פּראָדוקציאָן, נאָר אויך פון געברויך, וואוינען די מיטגליעדער אין דער צענטראַלער געביידע פון דער גע־מיינדע, וועלכער שטעלט מיט זיך פאָר א פּרעכטיגען פּאַלאַץ. אין אָט דעם פּאַלאַץ באַוואוינט יעדע פאַמיליע איהר באַזונדערע קווארטיר, אָבער די קינדער ווערען פון דעם פריהסטען עלטער ערצויגען צוזאַמען. די ערצי־הונג איז אַ שטרענג מעטאָדישע און האָט דעם ציעל אויסצואַרבייטען דעם פאָלקאָמענסטען מענשליכען כאַ־ראַקטער.

און טאַקע אויף אַזא פאַרנינפטיגע ערציהונג, וועל־כע דאַרף אין גאַנצען ענדערען דעם מענשען און מאַכען פון איהם א נייע באַשעפעניש, אָהן די פעהלערען און שוואַכקייטען פון אונזער צייט, אָט אויף אַזאַ ערציהונג האָט אָוען געלעגט זיין גאַנצע האָפנונג. אין אַלע ביכער און ארטיקלען וועגען דער איינאָרדנונג פון דער צוקונפ־טיגער געזעלשאַפט פאַרנעהמען די פראַגען פון ערציהונג דאָס אָנגעזעהענסטע אָרט.

די צאָהל מיטגליעדער פון אַזא קאָאָפעראַטיווער געמיינדע קאָן זיין פאַרשיעדען אין די גרענעצען פון צווישען 500 און 3000. א געמיינדע מיט מעהר מיט־גליעדער וואָלט געווען שווער צו פאַרוואַלטען, און א גע־מיינדע פון וועניגער ווי 500 מיטגליעדער וואָלט ניט געווען גענוג גרויס.

יעדע געמיינדע דארף האָבען פאר איהרע צוועקען א געוויסען טייל לאַנד. פאר אן אָנהויב דארף זי האָבען ניט מעהר ווי איינעם אָדער צוויי אַקער לאַנד פאר יעדען מיטגליעד. שפּעטער, ווען די בעאַרבייטונג פון ערד אין דער געמיינדע וועט ווערען אינטענסיווער און וועט דער־גרייכען די מדרגה פון גאָרטען קולטור, וועט זיין גענוג צו העלפט אָדער דריטעל אַקער אויף יעדע פּערזאָן.

די געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציאָן פון דער פּראָדוק־ציאָן און דעם געברויך וועט ניט נאָר צושטעלען אַלץ, וואָס די מיטגליעדער פון די געמיינדען דארפען האָבען נאָר וועט זיי געבען רייכטום, מיט וועלכען אַלע מיטגליע־דער וועלען זיך גלייך באַנוצען.

די איינצעלנע געמיינדען וועלען זיין אונאַבהענגיג איינע פון דער אנדערער. די מאָדערנע מלוכות וועלען פארשווינדען און אויף זייער אָרט וועלען זיין די געמיינ־דען, וועלכע וועלען שליסען א בונד צווישען זיך, כדי אויסצופיהרען ארבייטען וואָס זיינען איבער די כחות פון דער איינצעלנער געמיינדע. אזעלכע פארבאַנדען פון געמיינדען וועלען זיין פאָלשטענדיג פריי. עס וועט אין זיי ניט זיין אפילו קיין סמן פון צוואַנג.

און אזוי, ביסלעכווייז, האָט אָוען געהאָפט, וואָלט דער גאַנצער ערד־קוגעל זיך באַדעקט מיט קאָאָפּעראַ־טיווע געמיינדען, וועלכע וואָלטען געוואָרען די איינציגע פאָרם פון מענשליכען צוזאַמענלעבען. די וועלט וועט דאַן באַקומען גאָר אן אנדער אויסזעהן. מען וועט מעהר ניט זעהן די גרויסע שטעדט מיט אונגעהויער גרויסע צאָהלען מענשען אין איינציגע פּונקטען. נאָר אומעטום גלייך וועלען זיך דאַן פארשפּרייטען די פּאַלאַ־צען פון די קאָאָפּעראַטיווע געמיינדען, מיט זייערע גאָר־טענס און בליהענדע פעלדער.

און דער לעבעדיגסטער פאַרקער וועט אָנגעהאַלטען ווערען צווישען די איינצעלנע געמיינדען, און יעדער מיטגליעד פון אזא געמיינדע וועט האָבען דאָס רעכט אריבערצוגעהן אין אן אנדער געמיינדע, אויב עס וועט זיין אין איהר פאר איהם אן אָרט. אויף אזא'ן אופן

וועלען אלע געמיינדען זיך פיהלען אינערליך פארבונדען, און יעדע געמיינדע וועט צו דער זעלבער צייט זיין איהר אייגענע איינציגע און העכסטע מאכט.

די אָרגאַניזאַציאָן פון פּראָדוקציאָן און פארוואלטונג אינערהאַלב יעדער געמיינדע וועט זיין איינגעאָרדענט אויף דעם פאָלגענדען אופן. די גאַנצע באפעלקערונג וועט זיין איינגעטיילט אין גרופּען לויט דעם עלטער. קינדער וועט מען פון צוועלף יאָהר אָן לערנען אלערליי ווירטשאפטליכע ארבייטען. צו צוואנציג יאָהר וועט זיך דער טעאָרעטישער אונטעריכט ענדיגען.

די ווירטשאפטליכע ארבייט וועט ליגען הויפּטזעכליך אויף יונגע לייט פון ביידע געשלעכטער אין דעם עלטער צווישען 20 און 25 יאָהר. אין דעם עלטער צווישען 25 און 30 יאָהר וועלען מענשען אָפּגעבען פאר ווירטשאפטליכע ארבייט נאָר צוויי שעה אין מעת לעת, דאַן וועלען זיי אין גאַנצען זיין פריי פון דער ארבייט.

די פארוואלטונג פון אלע אינערליכע געשעפטען פון דער געמיינדע וועט ליגען אויף אלע איהרע מיטגליעדער אין דעם עלטער פון צווישען 30 און 40 יאָהר, און די פארוואלטונג פון די אויסערליכע אנגעלעגענהייטען וועט איבערגעגעבען ווערען צו די עלטערע מיטגליעדער פון 40 ביז 60 יאָהר.

אזא זאָנדערבארע פארוואלטונגס־סיסטעם, וואָס איז באזירט אויף אַ צוטיילונג פון דער באפעלקערונג לויט דעם עלטער, לעגט אָוען פאָר דערפאר, ווייל ער ווייזט ענטשיעדען צוריק יעדע סיסטעם פון וועלכע עס איז וואהלען. „וואהלען פארדארבען סיי די וועהלער, סיי די ערוועהלטע, און ברענגען דער געזעלשאפט אַן אונגעהויערען שאָדען. די ערגסטע ליידענשאַפטען און יעדער מעגליכער מין פון באטרוג ווערען באשאפען, ווען די אינטערעסען ביי די וואהלען שטויסען זיך צונויף“.

אָנשטאָט א וואהל־סיסטעם, וויל אָוען איינפיהרען א געזעלשאפטליכע פארוואלטונג, צוציהענדיג צו איהר די גאַנצע ערוואקסענע באפעלקערונג, וועלכע איז איי־

געטיילט אין גרופען לויט דעם עלטער, אויף דעם אויבען באשריבענעם אופן.

אויף אזא'ן אופן פארשווינדט אין גאנצען די נויטווענדיגקייט פון א וועלכער עס איז באזונדער אויסגעוועהלטער רעגיערונג, און אלע מענשען ווערען גלייך ניט נאר עקאנאמיש, נאר אויך פאליטיש. יעדע מאכט פון איין מענשען איבער אנדערע ווערט איבעריג, ווייל יעדער וויים, אז ווען ער וועט דערגרייכען א געוויסען עלטער, וועט ער זיך באטייליגען אין דער פארוואלטונג פון דער געמיינדע.

דער ערשטער און גרעסטער פראקטישער עקספערימענט פון אוען איז געווען זיין באריהמטע געמיינדע „ניו הארמאניע". די געשיכטע פון אט דער קאלאניע איז אזא.

די רעליגיעזע סעקטע ראפיסטען, וועמעס גרינדער איז געווען איינער מיט'ן נאמען ראפ, האט באשאפען אין אמעריקא, אין דעם שטאאט אינדיאנא, א גרויסע געמיינדע פון עטליכע הונדערט מענשען. די געמיינדע האט געבליהט און האט זיך פארנומען מיט ערד־ארבייט. דער צענטער פון דער געמיינדע איז געווען א דארף „הארמאניע", וועלכען די ראפיסטען האבען אויפגעבויט. דער דארף איז באשטאנען פון גוטע הייזער און אלערליי ווירטשאפטליכע געביידען, אלץ געבויט פון ציגעל.

די געמיינדע האט זיך ניט פארנומען בלויז מיט לאנדווירטשאפט. זי האט זיך אויך פארנומען אין א גאנץ גרויסער מאס מיט אינדוסטריעלער טעטיגקייט: זי האט געהאט א זיידען און וואל־פאבריק, א זעג־מיהל און נאך אנדערע פאבריקען.

ניט קוקענדיג אויף דעם, וואס זיי זיינען געווען זעהר ערפאלגרייך אין זייער ווירטשאפט, זיינען די מיטגליעדער פון דער געמיינדע ניט געווען צופריעדען מיט דעם ארט און האבען אין 1824 באשלאסען אויסצואוואנדערען אויף אן אנדער ארט. פאר אן אורזאך פון

אזא אויסוואנדערונג האָט מען אָנגעגעבען דעם אונגע־זונטען קלימאט פון דעם געגענד, וואו „הארמאָניע“ האָט זיך געפונען. מען קאָן אָבער אָננעהמען, אז דער פיהרער פון דער סעקטע האָט אויסער דעם קלימאט געהאלטען אן אויסוואנדערונג פאר וויגשענסווערט צו־ליעב רעליגיעז־מאָראלישע אורזאכען: האָבענדיג אן אס־קעטישען אידעאל, האָט ראפּ געפונען פאר נויטיג פאר זיינע נאָכפאָלגער ניט צו בלייבען לאנג אויף איין אָרט.

ווי די זאך זאָל ניט זיין, די געמיינדע האָט באשלאָ־סען צו פארקויפען איהר גאנצען אייגענטום. א קונה האָט זיך געפונען אין דער פערזאָן פון אָוען, וועלכער האָט שוין לאנג געזוכט א פאסענדען אָרט אויפצושטעלען א גרויסע קאָמוניסטישע געמיינדע. ווען דער פאָר־שטעהער פון די ראפּיסטען איז געקומען צו אוען, ווע־מעס נאָמען איז שוין דאן געוועזן באריהמט איבער גאנץ אייראָפּא, איז דער פאָרשלאג גלייך אָנגענומען געוואָרען, און דער אָפּמאך איז געשלאָסען געוואָרען.

מיט א יאָהר שפּעטער איז אָוען געקומען אין אמע־ריקא און האָט געקויפט פאר דרייסיג טויזענד פונט סטערלינג דאָס גאנצע פארמעגען פון די ראפּיסטען, וואָס איז באשטאנען פון צוואנציג טויזענד אקער אויסגע־צייכענטע ערד, מיט אלע נויטיגע געביידען און פיעלע פאבריקען. דאָס גוט איז געווען אין דעת בעסטען צו־שטאנד, אין דער הינזיכט פון אויסשטאטונג האָט מען גאָר בעסער ניט געקאָנט פארלאנגען.

דער נאָמען ראָבערט אָוען איז שוין דאן געוועזן גוט באקאָנט אין דער נייער וועלט. אין ניו יאָרק האָבען זיינע נאָכפאָלגער שוין מיט עטליכע יאָהר פריהער גע־גרינדעט א „געזעלשאפט צו העלפען גרינדען געמיינ־דען“, וועלכע האָט אין 1823 אָנגעהויבען ארויסצוגעבען א באזונדערע צייטשריפט.

נאָכדעם ווי אָוען איז געקומען אין אמעריקא און האָט אָפּגעקויפט „הארמאָניע“, וועלכע ער האָט א נאָמען געגעבען „ניו הארמאָניע“, האָט אונזער סאָציאלער רע־פאָרמער געהאלטען א רייהע לעקציעס אין וואשינגטאָן

פאר די אויסגעקליבענסטע מענשען, צווישען וועלכע עס האָבען זיך געפונען פיעלע אמעריקאַנער שטאאטס־מענער און דער פּרעזידענט פון די פאראייניגטע שטאאטען אליין. אין די לעקציעס האָט ער געגעבען אן ערקלערונג וועגען זיין אונטערנעהמונג און איהר באדייטונג.

לויט זיין ערקלערונג, האָט „ניו הארמאָניע" געדארפט זיין די ערשטע פון א רייהע געמיינדען פון דעם זעלבען טיפּ, וועלכע האָבען געזאָלט זיך פארמעהרען און ביסלעכווייז בילדען א פּאָליטישען פארבאנד און מיט דער צייט איינעם פון די פאראייניגטע שטאאטען.

אָוען'ס אויפרוף האָט געהאט א שנעלען ערפאָלג: „ניו הארמאָניע" איז שנעל אָנגעפילט געוואָרען מיט מענשען. עס זיינען געוועזען אזוי פיעל אפּליקאנטען, אז עס איז געוועזען שווער זיי אַלעמען צו באזעצען אין דער קאָלאָניע. פונדעסטוועגען האָט מען צווישען די קאַנדידאטען ניט געקליבען, כאָטש דאָס איז צוערשט געוועזען די אבזיכט פון דעם גרינדער פון דער קאָלאָניע. אין פארלויף פון עטליכע וואָכען האָט מען שוין אין „ניו הארמאָניע" געצעהלט ארום 900 מיטגליעדער.

דער דורכפאַל פון די אָוועניסטישע קאָלאָניען

דאָס וואָס מען האָט אין אָוען'ס ערשטער קאָלאָניע, „ניו הארמאָני", ניט אויסגעקליבען פּאסענדע מענשען פאר מיטגליעדער, האָט געפיהרט צו שלעכטע רעזולטאטען. ראָבערט אָוען'ס זוהן, וויליאַם, האָט שוין אין עטליכע מאָנאטען ארום געשריבען זיין פאָטער: „מיר ווייסען ניט וואָס צו טהאָן מיט די, וואָס נעמען זיך אונטער אַלץ צו טהאָן און וואָס האָבען קיין בעשטימטע פּראָפעסיאָן ניט. זיי טהוען גאָר ניט און זיינען מיט קיין זאַך ניט צופריעדען. פון פיעלע פון זיי האָבען מיר זיך שוין בעפרייט, אָבער עס זיינען נאָך געבליבען א סך אזעלכע."

מען וואָלט געקענט ערווארטען, ביי אזא צופע־

ליגער צוזאַמענשטעלונג פון דער מיטגליעדערשאַפט פון
„ניו האַרמאָני“, אז קיין ווירטשאַפט וועט דאָ איבער־
הויפּט ניט קענען געפיהרט ווערען. דאָך האָט וויליאַם
אָוען, דער הויפּט־פּערוואַלטער פון דער געמיינדע, בע־
וויזען אזוי גוט אַלץ צו אָרגאַניזירען, אז פאַר א גע־
וויסע צייט האָט אויסגעוויזען, אַז די אַרבייט געהט
צו זעהר גוט. בעזונדערס ערפאָלגרייך זיינען געווען
די פערשיעדענע ווערקשטאַטען, וועלכע האָבען אַגב
געאַרבייט פאַר דער געמיינדע אַליין. די זעג־מיהל
אָבער האָט געאַרבייט אויך פאַר פרעמדע קונדען.
פערקערט, די מאַנופאַקטור ווערקשטאַטען, וועלכע זיי־
נען אזוי גוט געגאַנגען אין דער פריהערדיגער געמיינ־
דע פון די ראַפּיסטען, האָבען זיך איצט אָבגעשטעלט,
ווייל עס האָבען געפעהלט ערפאַהרענע אַרבייטער.

פון וויליאַם אָוען'ס קאָרעספאָנדענץ מיט זיין פאָ־
טער איז צו זעהן, אז דער גרינדער פון דער קאָלאָניע
האָט זיך זעהר ווייניג באַטייליגט אין איהר פאַרוואַל־
טונג און האָט אפילו צייטענוויי גאָר לייכטזיניג גע־
האַנדעלט אין בעצוג צו איהר. אזוי, צום ביישפּיעל,
וואונדערט זיך וויליאַם אָוען, ווי אזוי זיין פאָטער האָט
איינגעלאַדען אין געמיינדע אזוי פיעל מענשען און
האָט צוגעצויגען גאָר ניט די אַרבייטער, אין וועלכע
די געמיינדע האָט זיך גענויטיגט.

אין דער געמיינדע האָבען זיך געפונען זעהר פיעל
שלאָסער און מעטאַל אַרבייטער, אָבער עס איז געווען
א גרויסער מאַנגעל אין בוי־אַרבייטער. און בוי־אַר־
בייטער זיינען געווען זעהר נויטיג פאַר דער געמיינדע,
ווייל עס זיינען ניט געווען גענוג וואוינונגען פאַר אַלע
מיטגליעדער. עס האָבען אויך אויסגעפעהלט מענשען
פאַר הויז אַרבייט, בעזונדערס קוכערס און וועשערינס.

אין דער געמיינדע זיינען געווען פיעלע פערהיי־
ראַטע מענשען און אַרום 130 קינדער. די גרויסע
מעהרהייט פון מיטגליעדער זיינען געווען פון דעם אַר־
בייטער־קלאַס; אָבער עס האָבען דאָ אויך ניט גע־
פעהלט קיין פאָרשטעהער פון די אזוי גערופענע ליבע־

ראַלע פּראָפעסיאָנען, אריינרעכענענדיג עטליכע אָנגע־
זעהענע פאָרשטעהער פון אמעריקאַנער וויסענשאַפט
און ליטעראַטור.

אַזוי איז, גלייך ווי די געמיינדע האָט זיך גע־
גרינדעט, צו איהר צוגעשטאַנען דער גרעסטער געאָלאָג
פון אמעריקאַ, מעקליור, דער פּרעזידענט פון דער פי־
לאַדעלפיער וויסענשאַפטליכער אקאַדעמיע און אַ זעהר
רייכער מענש. זיין הויפּט־אינטערעס אין דער גע־
מיינדע איז געווען די ערציהונגס־פראַגע, און ער האָט
וועגען דעם אָנגעשריבען עטליכע ווערק. צוזאַמען מיט
אויען האָט ער פיעל געהאָלפען דער קאָלאָניע מיט געלט.

נאָך עטליכע בעריהמטע וויסענשאַפטס־מענשען
האָבען זיך אַקטיוו בעטייליגט אין דער געמיינדע.
צווישען זיי זיינען געווען סעי, אַ זאָאָלאָג און אויטאָר
פון עטליכע ווערק, וואָס זיינען געדרוקט געוואָרען אין
„ניו הארמאָניע“; לעזיר, אויך אַ זאָאָלאָג; טראָסט, אַ
בעמיקער, שפּעטער פּראָפעסאָר אין אַן אמעריקאַנער
אוניווערסיטעט, און אנדערע. אַ גאַנצע גרופּע פון זיי
איז נאָך אַ לאַנגער רייזע איבער דעם טייך אָהייאָ
אָנגעקומען אין „ניו הארמאָניע“.

אין אָנהויב פון 1826 האָט די געמיינדע אָנגענו־
מען אַ קאָנסטיטוציאָן און דעם נאָמען „די ניו האר־
מאָניע געמיינדע פאר גלייכהייט“. די געמיינדע האָט
זיך איינגעטיילט אין זעקס אָבטיילונגען: ערד ארבייט,
אינדוסטריע, ליטעראַטור, וויסענשאַפט און בילדונג,
הויז ארבייט, אַלגעמיינע ווירטשאַפט און האנדעל.
יעדע אָבטיילונג האָט געהאַט איהר אויסערוועהלטען
פערוואַלטער, וועלכער פלעגט זיך צוקלייבען פיער גע־
הילפען. די אַלע צוזאַמען מיט דעם גענעראַל סעק־
רעטאַר האָבען צונויפגעשטעלט דעם עקזעקוטיווען קאָ־
מיטעט פון דער געמיינדע.

די קאָנסטיטוציאָן האָט געלויטעט: „אַלע מיט־
גליעדער הארפען בעטראַכט ווערען ווי מיטגליעדער פון
איין פאַמיליע. קיינער טאָר ניט האָבען מעהר אָדער
וועניגער כבוד צוליעב זיין בעשעפטיגונג. אַלע דאר־

פען אויף ווי ווייט מעגליך בעקומען דיזעלבע שפייז, קליידער און ערציהונג; און אויף ווי ווייט דאָס איז מעגליך, דארפען אלע וואוינען אין די זעלבע מעבלירטע הייזער. יעדער מוז אָבגעבען זיין גאנצע ארבייט פאַר דער געמיינדע". אנדערש גערעדט, די געמיינדע איז געווען געבויט אויף ריין קאָמוניסטישע פּרינציפּען.

די קאָנסטיטוציאָן האָט אַנגעפילט מיט ענטוזיאזם די מיטגליעדער. איין מיטגליעד, פעלהעם, האָט דאן געשריבען צו זיין זוהן אזוי: „ביז איצט איז די טהעטיגקייט פון דער קאָלאָניע געווען זעהר אונרעגעלמעסיג, און דאָס האָט פאראליזירט די ענערגיע פון די מיטגליעדער. איצט אָבער איז אונזער וועג קלאָר, און מיר קענען זיך שוין ניט אומקערען צו דער פריהערדיגער אונאָרדנונג. די טיילען פון אונזער ריעזיגער מאשין זיינען אזוי גוט צוגעפּאסט איינער צום צווייטען, אז די רעזולטאטען מוזען זיין די בעסטע. איך גלויב, אז אין א האלב יאָהר ארום וועט שוין אונזער מאשין ארבייטען ווי א זייגער. אָוען איז א מערקווירדיגער מענש, אזא מענשען האָט נאָך די געשיכטע ניט ארויסגעגעבען. זיין חכמה, ווייטער בליק און פראקטישער פערשטאנד און וויסען, און דער עיקר זיין אויפריכטיגקייט, עהרליכקייט און אָפענער כאראקטער האָבען גאָר צו זיך קיין גלייכען ניט ניט אין דער אלטער, ניט אין דער נייער געשיכטע."

די קאָנסטיטוציאָן איז אָנגענומען געוואָרען כמעט איינשטימיג. צווישען די, וואָס זיינען ניט געווען איינשטימיג, איז געווען איינער פון אָוען'ס הויפּטהעלפער, קאפּיטאן מעקדאָנאלד, וועלכער האָט וועגען דעם אָבגעדרוקט אַן ערקלערונג אין דער צייטונג פון „ניו הארמאָניע". מעקדאָנאלד איז געווען געגען אירגענד וועלכער פערוואלטונג אין דער געמיינדע, אפילו דער דעמאָקראטישסטער. ער האָט געהאלטען, אז די ערוועהלונג פון פערוואלטער מוז ברענגען צו רייסערייען אין דער געמיינדע, און די לעצטע וועט אויפהערען צו זיין איין פאמיליע.

די קאָנסטיטוציאָן איז געשטיצט געוואָרען פון אָוען, וועלכער איז דאן געקומען פון אייראָפּא. אָבער עס האָט זיך באלד ארויסגעשטעלט, אז עס קען ניט זיין קיין פאָלשטענדיגע איינינקייט אין אזא גרויסער געמיינדע, ווי „ניו הארמאָניע“, און מען האָט בעשלאָסען צו מאכען פון איהר עטליכע קלענערע. צוערשט האָבען זיך אויסגעטיילט צוויי געמיינדען, אין וועלכע מען האָט אָבגעשאפט די וואהלען. אלע מיטגליעדער זיינען אין זיי אריין אין די פערוואלטונג, ווען זיי זיינען נאָר געווען פון אַ געוויסען עלטער.

אָוען האָט ניט געשטערט דער אויסטיילונג פון בעזונדערע געמיינדען. פערקערט, ער האָט בעגריסט די ערשיינונג פון די נייע געמיינדען און, מיט זיין געוועהנליכען אָפּטימיזם, האָט ער זעהר פיעל האָפנונג געלעגט אויף זיי.

די מיטגליעדער פון „ניו הארמאָניע“ האָבען זיך געמאָלען דאָס לעבען אין זייער קאָלאָניע אין די אָנ־ציהענדסטע פארבען. אָוען'ס זוהן, ראָבערט דעיל, וועלכער איז שפּעטער געוואָרען אַ בעריהמטער אמע־ריקאנער שטאאטסמאן און דער אמעריקאנער געזאנד־טער אין נעאפּאָל, דערמאָנט אין זיין אויטאָביאָגראפיע מיט פערגניגען די צייט וועלכע ער האָט פערבראכט אין דער געמיינדע אין זיינע יונגע יאָהרען. אמת, דאָס לעבען איז געווען איינפאך, מען האָט געדארפט טהאָן שווערע פיזישע ארבייט (און אָוען'ס קינדער זיינען דאָך ערצויגען געוואָרען אין אַ רייכען הויז). דערפאר האָבען די מיטגליעדער זיך געקענט פיעל אמוזירען. יע־דען טאָג פלעגען געגעבען ווערען בעלער און קאָנצער־טען. מען פלעגט האָבען פערזאמלונגען און דיסקו־סיאָנען. און דאָס אלץ איז געבליבען פריש אין דעיל אָוען'ס זכרון פיעלע צעהנדליגער יאָהרען.

אין 1826 האָט דער הערצאָג פון זאקסען־וויי־מאר בעזוכט די קאָלאָניע. ער איז געווען אַ שארפער בעאָבאכטער און האָט אלץ בעשריבען, וואָס ער האָט געזעהן. דער טיפער גלויבען פון די מיטגלידער אין

זייער צוקונפט האָט געוואונדערט דעם הערצאָג, אָבער ער האָט בעקומען דעם איינדרוק, אז די קאָלאָניע וועט לאנג ניט עקזיסטירען און וועט באלד צופאלען. ניט קוקענדיג אויף דעם, וואָס גלייכהייט איז דאָ געווען דער יסוד פון צוזאמענלעבען און דאָס לעבען פון אלע־מען איז געווען בעשיידען, האָט זיך איהם דאָך גלייך נעוואָרפען אין די אויגען די צוטיילונג אויף צוויי גרו־פען — מענשען פון פיזישער ארבייט און מענשען פון בעסערער געזעלשאפט. „די צוויי גרופען האָבען זיך געהאלטען בעזונדער, אין זייער אייגענעם קרייז. כאָטש צו די טענץ פלעגען זיך אלע צונויפקומען, פלעגען אָבער די פריילײנס פון דער „געזעלשאפט" ענטזאגען זיך צו טאנצען מיט קאוואלערען פון איינפאכען פאָלק, און די לעצטע פלעגען מיט אונצופריעדענהייט זיך אונטער־ווארפען זייער ביטערען מזל."

מעהר פון אלץ האָט דעם הערצאָג געוואונדערט, וואָס מען האָט אזוי פיעל געטאנצט — כמעט יעדען אָוונד. ער דערצעהלט וועגען א שעהנער פריילין, וועלכע האָט זעהר גוט געשפיעלט פיאנאָ און געזונגען, האָט אָבער ניט ליעב געהאט צו מעלקען קיה. זי האָט זיך פאר איהם בעקלאָגט אויף דאָס „סאָציאלע סיס־טעם", וועלכע צווינגט איהר צו טהאָן איינפאכע פיזישע ארבייט. אונגליקליכע ליעבע האָט איהר געבראכט אין „ניו הארמאָניע".

דעם הערצאָג זיינען שטארק געפעלען די שולען און די לעהר מעטאָדען אין זיי. דאָרט האָט מען זיך פיעל פערנומען מיט פיזישע איבונגען און ספאָרט. די קינדער האָבען אויסגעזעהן געזונט און פרעהליך.

אָבער שוין אין אָנהויב 1827 האָט אָוען איינגע־זעהן, אז דער עקספערימענט מיט „ניו הארמאָניע" איז דורכגעפאלען. די פיעלע בעלער און טענץ, וועל־כע האָבען ערשטוינט דעם הערצאָג, האָבען ניט שטארק עדות געזאָגט, אז די מיטגליעדער זיינען געווען מענשען וואָס ליעבען ארבייט. און די שעהנע פריי־לין, וואָס האָט זיך בעקלאָגט אויף דאָס „סאָציאלע

סיסטעם״, אילוסטרירט אם בעסטען, ווי צופעליג די מיטגליעדערשאַפט איז צוזאַמענגענומען געוואָרען.

די אונמיטעלבארע אורזאַך פון דעם דורכפאַל איז געווען דאָס, וואָס די געמיינדע האָט ניט געקענט אויסארבייטען גענוג פּראָדוקטען פאר אַלע איהרע מיטגליעדער, ניט קוקענדיג אויף דעם, וואָס זיי האָבען געלעבט אזוי בעשיידען. די טענץ האָבען נאַטירליך ניט געקענט פערבייטען פּראָדוקטיווע ארבייט. סוף כל סוף האָט אָוען געמוזט אויפלעזען די געמיינדע. גלייכצייטיג אָבער האָט ער ערקלערט, אז ער איז גרייט אָבצוגעבען דאָס לאַנד צו יעדער אנדער געמיינדע, וואָס איז געבויט אויף די זעלבע פּרינציפּען, ווי די אויפגעלעזטע.

ווי אָוען אליין דערצעהלט, האָבען פיעלע מיטגליעדער פערלאָזען ניו הארמאָניע מיט דעם געפיהל פון ביטערסטער ענטוישונג און אונצופריעדענהייט מיט איהם. אָבער אנדערע האָבען נאָך אַלץ געפּרואווט אָרגאַניזירען אַ קאָמוניסטיש לעבען אין ניו הארמאָניע. אָוען, וואָס האָט קיינמאָל ניט פערלאָרען אַלע האָפנונגען אויף ערפאָלג, האָט אביסעל שפּעטער מודיע געווען, אז „אויף די רואינען פון דער אַלטער געמיינדע זיינען שוין ענטשטאַנען אכט נייע, און אז דאָס „סאָציאַלע סיסטעם״ איז איצט שוין פאָלשטענדיג פעסטגעשטעלט געוואָרען״. און שוין מיט דריי וואָכען שפּעטער צעהן קאָמוניסטישע געמיינדען. אָבער די אַלע געטער אנאָנסירט ער, אז אין ניו הארמאָניע עקזיסטירען מיינדען האָבען אין דער ווירקליכקייט ניט עקזיסטירט. און ער האָט באַלד אַליין צוגעגעבען, אז עס איז גאָר ניט געוואָרען פון זיין פּלאַן צו באַשאַפען „אַ נייע מאָראַלע וועלט״. דער גרעסטער טייל פון לאַנד איז געבליבען אין זיין באַזיץ, דאָס איבריגע האָט ער פאַרקויפט שטיקלעכווייז צו פּריוואַטע פּערזאָנען.

דער עקספּערימענט האָט געקאָסט ארום פערציג טויזענד פונט סטערלינג (ארום צוויי הונדערט טויזענד דאָלאַר). דאָס האָט באַטראָפען כמעט אַ העלפט פון אָוען׳ס פארמעגען, וואָס איז ווערט געווען אונגעפעהר

הונדערט טויזענד פונט סטערלינג. זיינע פיער זיהן זיינען געבליבען אין ניו הארמאָניע און זיינען געוואָרען בירגער פון די פאראייניגטע שטאאטען. מעקלינר איז ביז זיין טויט געווען פארבונדען מיט ניו הארמאָניע. סעי האָט די קאָלאָניע אויך ניט פארלאָזען. און דיביידע געלעהרטע האָבען פארעפענטליכט אין ניו הארמאָניע א רייהע וויסענשאַפטליכע ביכער.

אלס פארזוך אויפצובויען א קאָמוניסטישע געזעלשאַפט, איז „ניו הארמאָניע“ געווען א פאָלשטענדיגער דירכפאל. אָבער דאָס הייסט נאָך ניט, אז אָוען׳ס אונטערנעהמונג האָט קיין קולטורעלען ווערט ניט געהאַט. פארקערט, פאדמאָר, דער פארפאסער פון דער גרעסטער און אונפארטייאישסטער ביאָגראפיע פון אָוען, זאָגט, אז „ניו הארמאָניע“ איז אין פארלויף פון א גאַנצען דור פארבליבען דער וויסענשאַפטליכער און ערציהונגס־צענטער פון דעם וועסטליכען טייל פון די שטאאטען, און דער איינפלוס פון אָט דעם צענטער האָט זיך געפיהלט אויף פארשיעדענע געביעטען פון סאָציאלען און פאָליטישען לעבען פון לאנד. און ביז אויף היינטיגען טאָג איז אָוען׳ס פערזענליכקייט געבליבען לעבען אין דער שטאָדט, וועלכע ער האָט געגרינדעט. ניו הארמאָניע איז גאָר ניט עהנליך צו אנדערע שטעדט אין די וועסטליכע שטאאטען. דאָס איז א שטאָדט, וואָס האָט איהר געשיכטע. דער שטויב פון צושטערטע האָפנונגען האָט דאָ באַשאַפען א באָדען פאר דעם מאָדערנעם לעבען. אָוען׳ס נאָמען טראָגען נאָך איצט עטליכע אָנגעזעהענע בירגער, וועלכע שטאַמען אָב פון דעם גרויסען סאָציאליסט. די שטאָדט שטאָלצירט מיט איהר ביבליאָטעק פון 15,000 טייערע און זעלטענע ביכער, וועלכע ווערט פארוואלטעט פון אן אייניקעל פון איינעם פון די ערשטע קאָלאָניסטען.

אויסערליך האָט „ניו הארמאָניע“ געהאַט די בעסטע שאַנסען אויף ערפאָלג. זי איז אָנגעפיהרט געוואָרען פון א זעהר פעהיגען, זעהר ערפאהרענעם אָרגאניזאַטאָר, האָט געהאַט איבערגענוג געלט און האָט

נאָך באַקומען בירושה א בליהענדע קאָלאָניע, מיט אַלץ,
וואָס איז נויטיג, אין בעסטען צושטאנד, פון די ראַ־
פיסטען. און דאָך איז די געמיינדע שנעל צושטערט
געוואָרען. דאָס ערקלערט זיך טיילווייז טאַקי דער־
מיט, וואָס די אויסערליכע באַדינגונגען ביי איהר גרינ־
דונג זיינען געווען אזוי גינסטיג. אין אזעלכע אונ־
טערנעהמונגען דאַרף מען צוקלייבען די פאַסענדע מענ־
שען, ווייל ניט יעדער איינער קאָן זיין ניצליך אין א
קאָמוניסטישער געזעלשאַפט. מענשען זיינען צוגעצוי־
גען געוואָרען דורך די אָנגענעהמע און אָנציהענדע לע־
בענס באַדינגונגען, און די קאָלאָניע איז אין גיכען גע־
ווען איבערפילט מיט מענשען, וועלכע האָבען פאר איהר
ניט געטויגט. פיעלע זיינען אהער געקומען אויס ניי־
געריגקייט, אנדערע ווידער האָבען דאָ געהאָפט צו
לעבען לייכט און ניט דארפען ארבייטען. מען האָט
זיך דאָ זעהר פיעל אמוזירט, און דאָס לעבען איז גע־
ווען אנגענעהם. אָבער די געמיינדע האָט ניט געקאָנט
אויסארבייטען פאר אלע מיטגליעדער גענוג נויטיגע
פראָדוקטען.

נאָך דעם אונטערגאַנג פון „ניו האַרמאָניע“ זיינען
נאָך עטליכע קלענערע פארזוכען געמאַכט געוואָרען אין
אמעריקאַ צו גרינדען קאָמוניסטישע קאָלאָניען, אָבער
זיי האָבען קיין גרויסע באדייטונג ניט געהאַט. צוויי
גרעסערע עקספּערימענטען זיינען געמאַכט געוואָרען
אין אייראָפּאַ: איינער אין סקאָטלאַנד פון אַן ענטו־
זיאַסטישען און פעהיגען נאָכפאָלגער פון אועןֿ, אייב־
רעהעם קאָמב; אַ צווייטער אין אירלאנד פון איינעם
וואנדעלער, א לאַנדבאַזיצער.ביידע האָבען עקזיס־
טירט ניט לאַנג און זיינען אונטערגעגאַנגען צוליעב
דעם, וואָס יורשים און קרעדיטאָרען האָבען די געמיינ־
דען געצוואונגען זיך אויפצולעזען.

פוריע און זיינע פאַלאַנגען.

פאר שאַרל פוריע, פונקט ווי פאר ראָבערט אָוען, איז די סאָציאלע פראגע בעשטאנען אין דעם, ווי בעסער צו אָרגאניזירען די געמיינדע, אָדער קאָמונע.

די קאָמונע, זאָגט פוריע, איז אפילו אין דער איצטיגער געזעלשאפט דער וויכטיגסטער סאָציאלער עלעמענט. זי איז אָבער ניט אָרגאניזירט, און דעריבער איז די געזעלשאפטליכע ווירטשאפט אזוי שלעכט איינגעאָרדענט. קאָמונען — דאָס זיינען שטיינער, פון וועלכע די געזעלשאפטליכע געביידע ווערט אויפגעשטעלט. ווען די שטיינער זיינען ניט ארומגעהאקט, ניט צוגעפּאסט איינער צום צווייטען, פאָדערט זיך זעהר פיעל צעמענט זיי צוזאמענצוהאלטען. אָבער פאר גוט ארומגעהאקטע שטיינער פאָדערט זיך ניט קיין פיעל צעמענט, זיי האלטען זיך פון זייער אייגענעם געוויכט.

ביי א שלעכטער אָרדנונג פאָדערען זיך פיעלע בעאמטע, א שטארקע רעגיערונגס מאכט, א קאָמפּליצירטע אדמיניסטראציאָן, כדי די גאנצע מאשין זאָל קענען ארבייטען; ביי א גוטער אָרדנונג אָבער האָט די רעגיערונג גאנץ ווייניג צו טהאָן. ניט די רעגיערונג, נאָר די קאָמונע שאפט די רייכטימער, — אָט ווארום די סאָציאלע רעפאָרמאטאָרען דארפען אין זינען האָבען הויפּטזעכליך די קאָמונען. דערפון קען מען שוין פערשטעהן, ווי אונזיניג פּאָליטישע רעוואָלוציאָנען זיינען: זיי ווילען ענדערען רעגיערונגס פאָרמען און בעריהרען אין גאנצען ניט דעם וויכטיגסטען סאָציאלען עלעמענט, די קאָמונען.

די וויכטיגסטע אויפגאבע פון יעדער געזעלשאפטליכער אָרגאניזאציאָן איז צו שאפען רייכטום, דעם מאטעריעלען יסוד פון פּראָגרעס. ווען מיר קוקען זיך צו צו דער אָרגאניזאציאָן פון ווירטשאפט אין דער מאָדערנער געזעלשאפט, זעהען מיר, אז עס זיינען פאראן צוויי בעזונדערע מינים ווירטשאפט: די גרויסע ווירטשאפט מיט געדונגענער ארבייט, און די קליינע ווירטשאפט,

וואו דער אייגענטימער ארבייט אליין. ביידע מינים ווירטשאפט האָבען זייערע חסרונות און מעלות. די גרויסע ווירטשאפט שטעהט טעכניש העכער, דערפאר אָבער זיינען די ארבייטער ניט פעראינטערעסירט אין די רעזולטאַטען און ארבייטען שלעכט. אויב די קליינע ווירטשאפט שטעהט טעכניש נידריג, ארבייט אָבער דער אייגענטימער דאָן פאר זיך אליין.

מען דארף פעראייניגען די מעלות פון ביידע מינים ווירטשאפט, דער קליינער און דער גרויסער. א מוס־טערהאפטע קאָמונע דארף צופריעדענשטעלען די פאָל־גענדע פאָדערונגען: ערשטענס, דארף דאָס אייגענטום ניט זיין צוטיילט אויף קליינע טיילען; צווייטענס, דארפען דאָס גאנצע לאנד און די אינדוסטריען פון דער קאָמונע ווערען עקספּלואטירט לויט אן אלגעמיינעם פּלאן; דריטענס, דארף דאָס סיסטעם פון געדונגענער ארבייט, ביי וועלכען דער ארבייטער איז ניט פעראינ־טערעסירט אין דעם פּראָדוקט פון זיין ארבייט, פער־ביטען ווערען מיט א סיסטעם פון אלגעמיינער בעטיי־ליגונג אין די פּראָדוקטען, לויט דער מאָס, אין וועלכער יעדער איינער האָט זיך בעטייליגט אין דער פּראָדוקציאָן.

מען דארף באשאפען אן אסאָציאציאָן פון עטליכע הונדערט פאמיליען (פוריע נעמט דריי הונדערט פא־מיליען), וועלכע זאָלען צוזאמען פיהרען די ווירטשאפט. פאר דעם צוועק דארף מען פון קיינעם ניט צונעמען זיין אייגענטום; ווייל, איבערגעבענדיג זיין אייגענטום צו דער אסאָציאציאָן, בעקומט דער אייגענטימער אק־ציעס, וועלכע וועלען, ווי פוריע רעכענט אויס, אריינ־ברענגען פיעל מעהר איידער ווען דאָס אייגענטום זאָל פערוואלטעט ווערען פון דעם בעל הבית אינדיווידועל.

א קאָמונע אָרגאניזירט אויף אזא פּלאן רופט פוריע פ א ל א נ ג ע, און דעם סאָציאלען פּאלאץ פאר די מיטגליעדער פון דער פאלאנגע — פ א ל א נ ס ט ע ר.

די ווירטשאפט אין דער פאלאנגע וועט ניט גע־פיהרט ווערען קאָמוניסטיש. דער קאָמוניזם שטרעבט דאָך צו פאָלשטענדיגער גלייכהייט, לייקענט אָב די

רעכט פון קאַפּיטאַל און טאַלאַנט און אנערקענט נאָר די רעכט פון ארבייט. דער קאָמוניזם שטרעבט צום אַלגעמיינעם וואוילזיין ניט דורך א האַרמאָנישע ענט־וויקלונג פון אַלע מענשליכע ליידענשאַפטען, נאָר דורך דעם, וואָס די דאָזיגע ליידענשאַפטען וועלען אונטער־דריקט ווערען, און גראַד די פון זיי, וועלכע העלפען שטאַרק דעם מאַטעריעלען און אינטעלעקטועלען פּראָ־גרעס — צום ביישפּיעל, דאָס וועלען אריבערשטייגען אַנדערע, עהרגייץ, דער דורשט נאָך רייכטום, א. א. וו.

די גרונד אידעע פון דעם קאָמוניזם איז ניט מעהר ווי א העלפט פון דער סאָציאַלער אידעע — נעמליך, דער פּרינציפּ פון קאָלעקטיוויטעט, אסאָציאַציאָן, — און דאָס נאָך אין איהר רויהער, אונענטוויקעלטער פאָרם; פונקט ווי די גרונד־אידעע פון דער איצטיגער אָרדנונג — דער פּרינציפּ פון אינדיווידועלער איני־ציאַטיוו — איז די אנדערע העלפט פון דער סאָציאַלער אידעע. די האַרמאָנישע פעראייניגונג פון אָט די צוויי עלעמענטען דאַרף ווערען די גרונד־אידעע פון דער צו־קונפטיגער אסאָציאַציאָן, פון דער פאַלאַנגע.

פּריוואַט אייגענטום ווערט אין דער פאַלאַנגע ניט אָבגעשאַפט, נאָר נעמט אָן אן אנדער פאָרם — די פאָרם פון בעטייליגען זיך אין דער אַלגעמיינער הכנסה, אַנ־שטאָט דעם אויסשליסליכען רעכט אויף געוויסע פּראָ־דוקציאָנס־מיטלען. דאָס לעצטע רעכט ווערט שוין דערמיט אליין אָבגעשאַפט, וואָס די ווירטשאַפט ווערט אָנגעפיהרט פון דער גאַנצער פאַלאַנגע. אָבער ארטיק־לען פאַר געברויך מעגען געהערען צו איינצעלנע פּער־זאָנען.

די פערזענליכע פרייהייט ווערט אין פאַלאַנסטער בכלל ניט בעגרענעצט. יעדער לעבט ווי ער וויל, מעג זיך עסען אין זיין אייגענעם ווינקעל, אויב ער וויל, כאָטש יעדער איינער איז אייגענטליך פעראינטערע־סירט אין דעם, אַז דער געברויך, פונקט ווי די פּראָדוק־ציאָן, זאָל זיין אָרגאַניזירט געזעלשאַפטליך.

פוריע בעשרייבט און בעווייזט אויספיהרליך, ווי־

פיעל קאפיטאל און מיה מען וועט קענען איינשפּאָרען, ווען אַנשטאַט בעזונדערע קיכען, וואש־הייזער א. א. וו., וועט זיין איין געזעלשאפטליכע קיך, וואַש־הויז א. א. וו. די עקאָנאָמיסטען בעציהען זיך פערעכטליך צו אזעלכע „קליינינקייטען“, ווי הויז־ווירטשאפטליכע ארבייטען. אין דער אמת'ען אָבער ווערט דאָ פערשווענדט אן אונגעהויערע מאסע ענערגיע און קאפיטאל.

און נאָך מעהר נוצען וועט ברענגען א געזעלשאפטליכע פּראָדוקציאָן. אלע ווייסען, אז די גרויסע פּראָדוקציאָן שטופּט ארוים די קליינע טאקי דערמיט, וואָס אין דער ערשטער איז די ארבייט פיעל פּראָדוקטיוער. די פאלאנגע וועט נאָך האָבען דעם וויכטיגען פּאָרטייל איבער דער מאָדערנער גרויסער פּראָדוקציאָן, וואָס דער ערשטער וועט לוינען איינצופיהרען יעדע נייע מאשין און אויסבעסערונג; וועהרענד די מאָדערנע אינדוסטריע קען דאָס אָפטמאָל ניט טהאָן אי צוליעב דעם ניעדריגען ארבייטס־לוין, וואָס מאכט האנד ארבייט ביליגער ווי מאשין ארבייט, אי צוליעב דעם, וואָס די ארבייטער זוכען ניט צו דערלאָזען, אז נייע מאשינען זאָלען איינגעפיהרט ווערען. אַנשטאַט צו זיין א שונא דעם מענשען, ווי זי איז איצט, וועט די מאשין איהם העלפען און דיענען.

פונקט אזוי וועט רעפאָרמירט ווערען ערד־ארבייט. אין דעם פאלאנסטער וועט ערד־ארבייט זיין פערבונדען מיט אינדוסטריע, און דער ערד־ארבייטער וועט פערשפּאָרען ניט צו ארבייטען ווינטער.

דעם האנדעל וועט די פאלאנגע אויך פיעל אויסבעסערען. אַנשטאַט צו קויפען בעזונדער, אין קליינע קוואנטיטעטען, און פערלירען דערביי פיעל צייט, וועט דאָס קויפען און פערקויפען פון אלע פּראָדוקטען פלאנמעסיג אָרגאניזירט ווערען.

און אזוי וועט איינגעשפּאָרט ווערען קאפיטאל פון אלע זייטען, אויף אלע געביעטען פון לעבען, און עס וועט אָנגעזאמעלט ווערען אזא רייכטום, וועגען וועלכען מיר חלום'ען אפילו ניט. אַנשטאַט אָרימע קליינע היי-

זער וועלען אויפגעשטעלט ווערען רייכע פאלאצען. מיט בעזונדערער ליעבע בעשרייבט פוריע דעם סאָציאלען פאלאץ פון דער צוקונפט, דעם פאלאנסטער. פוריע בעשרייבט איהם מיט אלע איינצעלהייטען.

דאָס איז אַ שעהנע געביידע, ארומגערינגעלט מיט גאָרטענס. לעבען איהם געפינען זיך די ווערקשטאטען און לאנדווירטשאפטליכע געביידען, שעהן אויסגע־שטעלט. דער פאלאנסטער און די ווירטשאפטליכע גע־ביידען זיינען פערבונדען דורך א פערמאכטער גאלעריע, א קאנאל, דורך וועלכען דאָס לעבען פון דער פאלאנגע צירקולירט. די גאלעריע איז ברייט און גראָס, פול מיט טראָפּישע בלומען און האָט גענוג ליכט און לופט. אין איהר קומען פאָר געזעלשאפטליכע פערזאמלונגען, אויסשטעלונגען, בעלער, קאָנצערטען. אין פאלאנסטער געפינען זיך א טעמפעל און אַ טעאטער.

און ווי דארף זיין אָרגאניזירט די ארבייט אין דער פאלאנגע? אין דער לעזונג פון אָט דער הויפט־פראגע פון זיין סיסטעם איז פוריע אם מעהרסטען אָריגינעל. ער אנערקענט ניט קיין שעדליכע ליידענשאפטען אָדער נייגונגען. דער מענש איז בעשאפען אזוי, אז אלע זיינע ליידענשאפטען זיינען אין הארמאָניע. זיי זיינען אַן אונפערענדערליכער עלעמענט, ווערענד די געזעל־שאפטליכע פאָרמען ענדערען זיך. דעריבער דארפען ניט די מענשליכע ליידענשאפטען זיך צופאסען צו דער געזעלשאפטליכער אָרדנונג, נאָר פערקערט, און די גע־זעלשאפט מוז פון דעם געווינען. און די ארבייט אין דער פאלאנגע דארף ניט שטערען דער פולער פרייהייט פון די מענשליכע ליידענשאפטען און שטרעבונגען. די מיטגליעדער דארפען זיך אויסקלייבען די בעשעפטיגונג, וועלכע וועט זיין אין איינקלאנג מיט זייערע איינגע־באָרענע פעהיגקייטען, סימפאטיען, געוואוינהייטען און וויסען.

אזוי ווי די ארבייט וועט זיין א געמיינשאפטליכע, וועלען זיך אויף א נאטירליכען אופן אויסטיילען גרופען מענשען, וואָס טהוען איין און דיזעלבע ארבייט. פוריע

ניט פּאר אַ ביישפּיעל אַ גימנאַזיום אָדער אַ פּאַנסיאָן. וואָס טהוען די קינדער אין זייער פרייער צייט? זיי צוגעהען זיך ניט בעזונדער, נאָר צווישען זיי טיילען זיך אליין אויס גרופּען: איין גרופּע טהוט איין זאך, די צווייטע טהוט אן אנדער זאך א. א. וו. און יעדערער שטעהט צו צו דער גרופּע, וועלכע איז פאר איהם מעהר אנציהענד.

פּונקט אזוי דארף זיין מיט ערוואקסענע. איבער זיי דארף ניט זיין קיין צוואנג, קיין מאכט. שוין דערפאר אליין איז די איצטיגע אָרגאניזאציאָן פון ארבייט אַ שלעכטע, וואָס ביי איהר איז ניט מעגליך אזא נאטירליכע גרופּירונג פון ארבייטער. זי פעראורזאכט אן עקעל צו ארבייט, וואָס איז אזוי כאראקטעריסטיש פאר אונזער צייט.

מען שטעלט זיך געוועהנליך פאָר, אַז עס זיינען פאראן אונאנגענעהמע ארבייטען. דאָס איז אָבער ניט ריכטיג. די ארבייט פון דאַנאידען קען ניט זיין אנציהענד, אָבער ניט וועיל זי פאָדערט בעזונדערע אָנשטרענגונגען, נאָר וועיל זי איז אונפּרוכטבאר. די העכסטע אויפגאבע פון דער סאָציאַלער אָרגאניזאציאָן, די פולע, הארמאָנישע ענטוויקלונג פון אלע מענשליכע כחות, וועט נאָר דאן ערפילט ווערען, ווען יעדע ארבייט וועט ווערען אנציהענד. און אזוי וועט דאָס זיין אין דער פאלאנגע. יעדע גרופּע וועט ארבייטען ניט מעהר ווי צוויי שעה. ווי נאָר די ארבייט וועט ווערען ערמיעדענד און ניט אינטערעסאנט, וועט די גרופּע אָבשטעלען די ארבייט, און די מיטגליעדער וועלען צושטעהן צו אַנדערע גרופּען און מיט מעהר ענערגיע זיך נעמען פאר אנדערע ארבייט.

דאָס, וואָס מען רופט איצט פוילקייט, איז ניט מעהר ווי עקעל צו איינאַרטיגער ארבייט. אָט דער עקעל, פּונקט ווי דער דורשט נאָך כבוד און דער פערלאנג צו זיין דער ערשטער, וועט ניט אָבשוואכען, נאָר פערשטארקען די ארבייטס-ענערגיע אין דעם פאלאנסטער.

און ווי וועלען אין דער פּאלאנגע פערטיילט ווערען

די פּראָדוקטען? זיי וועלען איינגעטיילט ווערען אין דריי ניט גלייכע טיילען: פינף צוועלפטעלעך וועלען געהערען דער ארבייט, פיער צוועלפטעלעך — דעם קאַפּיטאַל און דריי צוועלפטעלעך וועלען זיין די בעלוינונג פאר טאַלאנט. כאָטש די ארבייט וועט זיין אַ געמיינשאפטליכע, וועלען ניט אלע בעקומען גלייך, נאָר לויט זייער בעטייליגונג אין דער פּראָדוקציאָן. און כאָטש די בעלוינונג פאר ארבייט וועט שטייגען, אין פערגלייך מיט דער איצטיגער אָרדנונג, אין א פיעל גרעסערער מאָס ווי די בעלוינונג פון קאַפּיטאַל, וועלען אָבער די קאַפּיטאַליסטען דערביי גאָר ניט פערלירען: די הכנסה פון ארבייט וועט זיין 8—6 מאָל גרעסער, און די הכנסה פון די קאַפּיטאַליסטען — 4—3 מאָל גרעסער. חוץ דעם וועט זיך פיעל מאָל פערגרעסערען די בעלוינונג פאר טאַלאנט.

אָבער איינפיהרענדיג פּראָצענטען אויף קאַפּיטאַל, האלט ניט פוריע פאר מעגליך, אז אין דעם פאַלאנסטער זאָל ענטשטעהן א קלאַס לעדיגגעהער — קאַפּיטאַליסטען. די הכנסה פון ארבייט וועט זיין אזוי גרויס, אז אלע ארבייטער וועלען זיין קאַפּיטאַליסטען. פון דער אנדער זייט, וועט די ארבייט זיין ניט קיין לאַסט, נאָר א פערגניגען, און אלע קאַפּיטאַליסטען וועלען ארבייטען. פוריע האָט בכלל ניט געהאלטען פאר זעהר וויכטיג די פראגע וועגען פערטיילונג, וורייל די פּראָדוקטיוויטעט דארף זיין אזוי גרויס, אז אלעמענס בעדערפנישען זאָלען יעדענפאַלס פאָלשטענדיג צופרידענגעשטעלט ווערען.

פוריע און זיינע תלמידים שטעלען זיך פאָר דאָס לעבען אין דעם פאַלאנסטער, ווי אן אונאונטערבראָכענעם ליכטיגען יום טוב, אָהן ליידען, אָהן אירגענד וועלכען דיסאָנאנס. און דאָס אלץ וועט זיין נאָר דערפאר, ווייל די פּראָדוקציאָן און פערטיילונג וועלען אָרגאניזירט ווערען אין א גרויסער מאָס, און די ארבייט, זייענדיג אנציהענד, וועט ווערען מעהר פּראָדוקטיוו, און דאָס וועט די מענשען געבען אזוי פיעל רייכטום, אז זיי וועט גאָרניט פעהלען.

פוריע בעשרייבט אויך ווי די פאלאנגע וועט זיין אָרגאַניזירט פּאָליטיש. אין דער שפּיץ וועלען שטעהן פריי ערוועהלטע פערזאָנען, און דער העכסטער צווישען זיי — דער אונארך — אויך אַזוי ערוועהלט. אָבער קיין פּאָליטישע מאכט וועט אין דער פאלאנגע ניט זיין, ווייל עס וועט ניט נויטיג זיין קיין צוואנג, ווייל עס וועלען ניט זיין קיין שונאים, ווייל אלע בעדערפנישען וועלען זיין צופריעדענגעשטעלט. אונאַרך — דאָס וועט זיין ניט מעהר ווי אַן עהרען טיטול. קיין פערברעכענס וועלען ניט זיין. ווער וועט דען גנב'ענען, אז קיינעם וועט קיין זאך ניט פעהלען?

און די הארמאָניע און שעהנקייט פון דער ערשטער פאלאנגע וועלען מאכען אזא טיפען איינדרוק אויף די ארומיגע בעפעלקערונג, אז ביסלעכווייז און גאָר אָהן אירגענד וועלכען דרוק און צוואנג וועלען ענטשטעהן אלע נייע און נייע פאלאנגען. ביסלעכווייז וועלען זיי פערנעמען די גאנצע וועלט, וועלען פרוכטבאר מאכען סאכארא און וועלען קאָלאָניזירען די מדבריות פון סיביר. די ערד וועט זיין א גן עדן, און דער מענש וועט בענשען זיין שיקזאל. ער וועט זיך איבערצייגען, אז זיין גליק קען דאָ זיין פול, טיף און אונענדליך, ווייל ליידען, אונגליקען און צרות שטאמען ניט פון דער מענשליכער נאטור, נאָר פון דער אונפּאָלקאָמענער סאָציאלער אָרגאניזאַציאָן.

דער סאָציאלער אידעאל פון פוריע איז אזוי נאָהענט צום אידעאל פון אנארכיזם, אז מען קען אפשר האלטען דעם גרויסען פראנצויז פאר א פאָרשטעהער פון אנארכיזם. די אָבלייקענונג פון יעדער מאכט, פון יעדען צוואנג איז כאראקטעריסטיש פאר זיין גאנצע סיסטעם. און פוריע געהט אזוי ווייט, אז ער לייקענט אין גאנצען אפילו מאָראלישען צוואנג. ער איז א פאָלשטענדיגער אמאָראליסט און איז אין דעם א פאָרגענגער פון ניצשע און דעם אמאָראליזם פון אונזער צייט. די אויפגאבע פון זיין סיסטעם איז צו געבען די מענשליכע ליידענשאפטען און נייגונגען פאָלשטענ־

דינגע פרייהייט און ברענגען זיי אין אזא הארמאָניע, אז זייער פרייער שפּיעל זאָל געבען אַלעמען וואָס מעהר גליק.

די אַלע פילאָסאָפישע אויסטראַכטונגען, שרייבט פוריע, וועלכע רופען זיך פליכטען, האָבען גאָר ניט צו טאָן מיט דער מענשליכער נאַטור. די פליכט האָט דער מענש בעשאַפען, די נייגונגען אָבער זיינען פון גאָט. און אויב מיר ווילען אויסגעפינען גאָט'ס וועגען, דאַר־פען מיר שטודירען די מענשליכע נייגונגען, די נאַטור, לאָזען די פליכטען צורוה. פליכטען בייטען זיך אין יעדען לאַנד און צייט, די נאַטור אָבער פון ליידענ־שאַפטען בלייבט אונפערענדערליך ביי אַלע פעלקער.

פוריע האָט געמיינט, אז די הארמאָניע, וועלכע ער האָט געשאַפען אין זיין פאָרשטעלונג, וועט לאָזען די פראַגע פון גליק און פאַלשטענדיגער פרייהייט פאַר אַלעמען. אויב אזא געזעלשאַפטליכער צושטאַנד קען ווען עס איז דערגרייכט ווערען, איז זיכער ניט נויטיג מעהר קיין אויסערליכער און אינערליכער צוואַנג, קיין געזעלשאַפטליכע מאַכט און מאָראַלע פליכט.

אָבער וועלען דאָס די מענשען ווען עס איז דער־גרייכען? איז דען מעגליך אַ מענשליכע געזעלשאַפט, וואָס זאָל אין גאַנצען זיין פריי פון מאַכט און מאָראַלער פליכט? די וויסענשאַפטליכע קריטיק קען לייכט צו־שטערען פוריע'ס לופטשלאָס, אין וועלכען ער האָט אריינגעלעגט אזוי פיעל געניאַלע דענקונגס־קראַפט און אַרטיסטישען געפיהל.

די ערפאַהרונג ווידער פון די פוריעריסטישע גע־מיינדען, די געשיכטע פון וועלכע מיר גיבען דאָ איבער, בעוויזט, אז דער ביישפּיעל פון עטליכע ערפאָלגרייכע בליהענדע געמיינדען איז נאָך ווייט ניט גענוג צו בעקעה־רען די ארומיגע וועלט צו די אידעען פון סאָציאַלער גע־רעכטיגקייט.

די געמיינדען, וואָס זיינען פערבונדען מיט פוריע'ס נאָמען, האָבען געהאַט פיעל מעהר ערפאָלג איידער די אָועניסטישע געמיינדען. די פערזוכען צו בעשאַפען אַ

פאַלאַנסטער אין פראַנקרייך האָבען ניט געהאַט קיין בעזונדערען ווערטה, דערפאַר האָבען אָבער פוריע׳ס אי־דעען בעשאַפען אַ ברייטע און אינטערעסאַנטע פּראַק־טישע בעוועגונג אין אַמעריקאַ.

אין אַמעריקאַ האָבען צוויי מערקווירדיגע מענשען געפּרעדיגט פוריע׳ס אידעען, — בריסבעין און גרילי, בעזונדערס דער ערשטער. ער האָט אַ סך געררייזט אי־בער איירָאפּאַ, און בעקענענדיג זיך מיט פוריע׳ס ווערק, איז ער געוואָרען זיין איבערצייגטער נאָכפאָלגער. מעהר פון אַלץ האָט איהם ערשטוינט דער געדאַנק, אַז עס איז מעגליך צו מאַכען פיזישע אַרבייט אַנציהענד און אַנ־גענעהם. „מאַכען אַנציהענד די רויהע, ערנידריגענדע אַרבייט, אָט דעם שיקזאַל פון די מאַסען, וועלכער דריקט דעם מענשען מיט זיין פּראַזאַאישער, אָבטעמ־פּענדער, אַלץ אָבטויטענדער ווירקונג, דערהויבען די אַרבייט און מאַכען פון איהר עפּעס, וואָס זאָל אַרויס־רופען בעוואונדערונג און אַכטונג, — דאָס הייסט פער־אורזאַכען די גרעסטע רעוואָלוציאָן.“

קומענדיג צוריק אין אַמעריקאַ, האָט ער פערעפענט־ליכט אַ בוך וועגען פוריע׳ס אידעען. דאָס בוך האָט גע־האַט אַ גוואַלדיגען ערפאָלג און האָט צוגעצויגען צום פוריעריזם איינעם פון אַמעריקאַ׳ס טאַלאַנטפולסטע זשורנאַליסטען, האָראַס גרילי, דעם אַרויסגעבער פון דער פערשפּרייטסטער אַמעריקאַנער צייטונג, דער „ניו יאָרק טריביון“. גרילי האָט אָבגעגעבען דעם פּראָמי־נענטסטען אָרט אין זיין צייטונג דער פּראָפּאַגאַנדאַ פון פוריעריזם. און בריסבעין האָט אויסערדעם געגרינדעט עטליכע ספּעציעלע צייטשריפטען פאַר דעמזעלבען צוועק.

אין גיכען האָבען זיך אין גאַנצען לאַנד בעוויזען געזעלשאַפטען און קרייזען פון פוריעריסטען. זיי האָ־בען אַראַנזשירט לעקציעס, אַגיטאַציאָנס טורען און פון צייט־צו־צייט צוזאַמענפאַהרען. אין 1844 איז גערופען געוואָרען אין ניו יאָרק דער נאַציאָנאַלער פוריעריסטי־שער קאָנגרעס. פון אַלע עקען לאַנד זיינען אָנגעקומען

בעגריסונגען. אויף דעם קאָנגרעס איז די פוריעריסטי־
שע פאַלאַנגע ערקלערט געוואָרען פאר דער איינציגער
לעזונג פון דעם סאָציאַלען פּראָבלעם. מען האָט בע־
שלאָסען צו גרינדען א שטענדיגע קאָנפערענץ פון אסאָ־
ציאַציאָנען, מיט א שטענדיגען אָרגאַן, "פאַלאַנגע", און
אַן עקזעקוטיווען קאָמיטעט פון אַכצעהן פּערזאָן.

מען האָט געפונען פאר נויטיג צו בעשאַפען אַן אינ־
טערנאַציאָנאַלע פוריעריסטישע אָרגאַניזאַציאָן, און בריס־
בעין איז בעאויפטראַגט געוואָרען צו שטעלען זיך ווע־
גען דעם אין פערבינדונג מיט די אייראָפּעאישע פוריע־
ריסטען. אין דערזעלבער צייט האָט דער קאָנגרעס גע־
וואָרענט ניט צו מאַכען קיין צו קליינע אַסאָציאַציאָנען
און אָהן גענוג געלד מיטלען.

פוריע האָט געהאַלטען, אַז א קאַפּיטאַל פון איין מי־
ליאָן פראַנק איז גענוג, ווען די צאָהל מיטגליעדער בע־
טרעפט פיער הונדערט פאַמיליען. בריסבעין האָט פער־
קלענערט די צאָהל מיטגליעדער ביז פיער הונדערט פער־
זאָן, האָט אָבער געהעכערט די סומע ביז פיער הונדערט
טויזענד דאָלאַר, צו טויזענד דאָלאַר אויף יעדען. דאָס
האָבען געזאָלט זיין די נאָרמאַלע גרענעצען, און איבער־
טרעטען זיי האָט מען געהאַלטען פאר געפעהרליך.

דער איינציגער ביישפּיעל פון א גרויסער סאָציאַלי־
סטישער אָרגאַניזאַציאָן איז געווען „ניו האַרמאָניע“.
די פוריעריסטישע פאַלאַנגען זיינען געווען ווייט ניט
אזוי גרויס. דאָך זיינען זיי שנעל געוואַקסען אין אמע־
ריקא, און אין פערלויף פון פינף יאָהר זיינען ערשיענען
אין פערשיעדענע טיילען פון לאַנד ניט ווייניגער ווי 30
אזעלכע געמיינדען. נאָר עלף פון זיי האָבען עקזיסטירט
מעהר ווי צוויי יאָהר.

די שטאַרקסטע זיינען געווען די פאָלגענדע פיער:
ברוק פאַרם (זעקס יאָהר), די נאָרד אמעריקאַנער פאַ־
לאַנגע (צוועלף יאָהר), די נאָרטהעמפּטאָנער אַסאָציאַ־
ציאָן (פיער יאָהר) און די וויסקאָנסינער פאַלאַנגע
(זעקס יאָהר).

ברוק פאַרם איז בעריהמט געוואָרען, ווייל אין איהר

זיינען אריין פיעלע פארשטעהער פון דער אמעריקאנער אינטעליגענץ, צווישען זיי איינער פון די פאָפולערסטע אמעריקאנער שריפטשטעלער, נעטהעניעל האָטהאָרן.

דאָס אָרט פאר דער אסאָציאציאָן איז אויסגעקליבען געוואָרען זעהר געלונגען, ניט ווייט פון באָסטאָן, צווישען פיטאָרעסקע בערגלעך, פעלדער און וועלדער. די ערשטע גרינדער האָבען געהערט צו א רעליגיעזער געזעלשאפט, זיינען אָבער שפעטער איבערגעגאנגען צום פוריעריזם. ברוק פארם האָט געהאט הונדערט פופצעהן מיטגליעדער. אלע האָבען בעקומען דעמזעלבען לוין פאר א בעשטימטע צייט פון ארבייט. די ארבייט האָט זיך יעדערער צוגעקליבען לויט זיינע נייגונגען און געשמאק. כדי די ארבייט זאָל זיין אנציהענד, איז זי געווען פערשיעדענארטיג. קינדער איגגער פון צעהן יאָהר, אלטע איבער זיעבציג יאָהר און אונפעהיגע זיינען אין גאנצען בעפרייט געוואָרען פון ארבייט. יעדערער האָט געקענט אויסגעבען זיין געלד, ווי ער האָט געוואָלט, אָבער כמעט אלע בעדערפניסען זיינען צופרידענגעשטעלט געוואָרען דורך א געמיינשאפטליכע ווירטשאפט.

וועגען דעם, ווי אנציהענד דאָס לעבען אויף ברוק פארם איז געווען, קען מען אורטיילען פון דעם מנהג, וואָס איז פערבליבען ביי די געוועזענע מיטגליעדער און אפילו זייערע קינדער ביז אונזער צייט זיך צונויפצופאָהרען אין די זומער מאָנאטען און לעבען צוזאמען, דערמאָנענדיג די קורצע צייט וואָס ברוק פארם האָט עקזיסטירט.

ברוק פארם איז געווען דער צענטער פון דער אמעריקאנער פוריעריסטישער בעוועגונג. דאָ איז ארויסגעגעבען געוואָרען דער הויפט אָרגאן פון די אמעריקאנער פוריעריסטען, דאָ האָבען זיך אויך קאָנצענטרירט די בעסטע קרעפטען פון דער בעוועגונג. אָבער טאקע דאָס, ווייזט אויס, האָט די זאך געפיהרט צום אונטערגאנג. איין מיטגליעד, דר. קאָדמאן, האָט אזוי בעשריעבען די אורזאכען פון דעם דורכפאל: „מיר האָבען געהאט גענוג פילאָסאָפען, אונז האָבען געפעהלט איינפאכע אר-

בייטער און גוטע עקאָנאָמען. וואָס האָבען מיר געוואָלט טהאָן? אריינגעמען צו זיך געוועהנליכע מענשען, וואָס קענען נעהען שיך און קליידער, ארבייטען מיט דער זעג און טהאָן אנדערע פיזישע ארבייטען, וואָס האָבען אָבער קיינמאָל ניט געלעזען שילער און געטהע, און אפשר אויך ניט שעקספיר, סקאט אָדער בוירנס, וועמען לעזען און פילאסאפיע אינטערעסירט בכלל ניט?"

כאָטש די ווירטשאפט איז אין דער געמיינדע געגאנגען שלעכט, איז זי לאנג נאָך ניט צופאלען, מסתמא דערפאר, ווייל דאָס געמיינשאפטליכע לעבען און ארבייט האָט בעפרידיגט די העכערע גייסטיגע בעדערפנישען פון די מיטגליעדער. איהר אונטערגאנג איז פעראורזאכט געוואָרען פון אן אויסערליכען, צופעליגען אונגליק, — איהר צענטראלע געביידע, דער „סאָציאלער פאלאץ", וואָס האָט זיך געבויט אין פערלויף פון צוויי יאָהר און אויף וועלכען די מיטגליעדער האָבען געלעגט אלע זייערע האָפנונגען, האָט אָבגעברענט, און דאָס איז געווען פאטאל: אין א האלב יאָהר ארום איז ברוק פארם צופאלען.

די נאָרטהעמפטאנער אסאָציאציאָן האָט אויך ניט לאנג עקזיסטירט. זי איז אויך מעהרסטענס בעשטאנען פון געבילדעטע און פערמעגליכע מענשען. איהר גרינדער סעמועל הילל, האָט ערקלערט דאָס צופאלען פון אָט דער געמיינדע דערמיט, וואָס זיי האָבען ניט געהאט גענוג געלד מיטלען.

די וויסקאָנסינער פאלאנגע האָט געהאט הונדערט אכציג מיטגליעדער און האָט עקזיסטירט פונקט אזוי לאנג ווי ברוק פארם. אָבער די וויסקאָנסינער פאלאנגע איז שוין בעשטאנען הויפטזעכליך פון מיטגליעדער פון דעם ארבייטער קלאַס. זי איז געווען די פאָלשטענדיגע אייגענטימערין פון אן אויסגעצייכענטען גוט פון 1800 אַקער לאנד. אין דער אינערליכער אָרגאניזאציאָן איז זי געווען עהנליך צו די אַנדערע פוריעריסטישע געמיינדען: מ'האָט אלעמען גלייך געצאָהלט, און יעדערער האָט געקאָנט טהאָן מיט זיין געלט וואָס נאָר ער האָט געוואָלט.

די פאַלאַנגע איז אין איהר ווירטשאפט געווען א פּע־נאָמענאַלער ערפאָלג, א דאַנק איהר מיטגליעדערשאַפט. ניט נאָר האָט זי פּינקטליך געצאָהלט אלע איהרע חובות, נאָר ווען מען האָט זי ליקווידירט, האָט זי אויסגע־צאָהלט די מיטגליעדער נאָך 8 פּראָצענט חוץ זייער טייל. וואָס זשע איז געווען די אורזאַך פון איהר אונ־טערגאַנג? אָט וואָס עס זאָגט וועגען דעם איהר גרינ־דער, וואָרען טשיים: „די אורזאכען פון דעם אונטער־גאנג פון דער געמיינדע זיינען געווען ריין געזעלשאַפט־ליכע. מיר האָבען ניט געקענט מאכען ביי אונז דאָס לע־בען גענוג אנציהענד. פיעלע האָבען געדענקט, אז זיי קענען מעהר אויפטהאָן אויסערהאלב דער געמיינדע. מיר האָבען ניט געקענט בעוועגען מענשען מיט מיטלען אויסצוקויפען די טיילען פון די, וואָס האָבען געוואָלט ארויסגעהן, און אזוי האָבען די אונצופריעדענע סוף כל סוף בעקומען אַ מעהרהייט און האָבען געשטימט פאר אייפלעזען די געמיינדע.“

אם לענגסטען האָט עקזיסטירט די נאָרד אמעריקאנער פאַלאַנגע מיט הונדערט און צוועלף מיטגליעדער. זי האָט געהאט די בעסטע אָרגאניזאציאָן. פאר ארבייט האָט מען געצאָהלט ניט גלייך: וואָס אונאנגענעהמער עס איז געווען די ארבייט, אלץ מעהר האָט מען גע־צאָהלט פאר איהר. די ציגעל ארבייטער, צום ביישפּיעל, האָבען בעקומען צעהן סענט אַ שטונדע, ווערענד די ערד ארבייטער האָבען בעקומען אַכט סענט, און די דיענער און דער ארצט — נאָר זעקס מיט א פיערטעל. אויסער דעם לוין, איז נאָך געווען אַ בעלוינונג פאר בעזונדערע פעהיגקייט און טאלאנט, און פערוואלטער פון געוויסע טיילען פון ווירטשאפט האָבען נאָך בע־קומען פינף סענט א טאָג. דער לוין איז אויף אזא אופן געווען צווישען זעקס און צעהן סענט א שטונדע, און די לעצטע סומע איז געווען דער מאקסימום.

יעדער מיטגליעד האָט אליין געקענט בעשליסען, וועלכע ארבייט צו טהאָן און ווי לאַנג צו ארבייטען. סוף יאָהר האָט מען צוטיילט דעם ריוח, און ארבייט

האָט בעקומען דורכשניטליך דרייצעהן דאָלאר, וועה־רענד קאַפּיטאַל האָט געהאַט אונגעפעהר 5 פּראָצענט.

דאָס לעבען אין דער געמיינדע איז געווען זעהר ביליג. א צימער האָט געקאָסט צוועלף דאָלאר א יאָהר. נעריכטען האָט מען געקענט בעשטעלען. קאַווע מיט מילך האָט געקאָסט א האַלבען סענט, פלייש — צוויי סענט, א. א. וו. יעדערער האָט געצאָהלט זעקס און דרייסיג סענט א וואָך פאר דעם געברויך פון עסצימער, בעלייכטונג און סערווירונג פון עסען. מיטאגען פלעגען פערצייכענט ווערען אין א ביכעל, און סוף חודש פלעגט געמאכט ווערען דער סך הכל.

די געמיינדע האָט אויסגעבויט א גרויסע הויז פאר איהרע מיטגליעדער, וואָס איז געווען עהנליך צו פורי־יע'ס פאַלאַנסטער. דער „סאָציאַלער פּאַלאַץ“ פון דער נאָרד אמעריקאַנער פאַלאַנגע איז נאַטירליך ניט געווען בעזונדערס רייך. דאָך איז דאָס געווען א גאַנץ הויכע, דריי־שטאָקיגע געביידע, מיט געראַמע, ליכטיגע, שעהן מעבלירטע צימערען. א בעזונדער שטאַרקען איינדרוק האָט געמאכט דער אונגעהויער גרויסער הויפּט זאַל. ארום דעם „סאָציאַלען פּאַלאַץ“ זיינען געוואַקסען בלומען און אנדערע פלאַנצען. אביסעל ווייטער זיינען געווען שאָטענדיגע אלעען. נאָהענט צום הויז זיינען געווען צוויי פרוכט־גאַרטענס, פון וועלכע איינער האָט פערנומען ארום פערציג אַקער לאַנד. ניט ווייט איז געווען א טייך, מיט אלעען אויף די ברעגען. דאָ האָט זיך געפונען א מיהל, די הכנסה פון וועלכער האָט געדעקט דעם גרעסטען טייל פון דער געמיינדע'ס הוצאות.

די הויפּט בעשעפטיגונג אין דער געמיינדע איז געווען ערד ארבייט און גערטנעריי. די פאַלאַנגע האָט ארויסגעגעבען א מאַסע פרוכט, וועלכע האָט זיך פערקויפט אין ניו יאָרק.

אזוי אנגענעהם איז געווען דאָס לעבען אין דער פאַלאַנגע, אז, ווי א שפּעטערער ארויסגעבער פון דער „ניו יאָרק טריביון“, מיקער, וועלכער האָט בעזוכט דאָס דאָרף נאָכ'ן אונטערגאַנג פון דער געמיינדע, דערצעהלט,

האָבען די געוועזענע מיטגליעדער פון דער פאַלאַנגע נערעכענט די יאָהרען, וואָס זיי האָבען אין איהר פער־בראַכט, פאַר די גליקליכסטע צייט אין זייער לעבען.

די געמיינדע האָט געהאַט א זעהר פּיטורעסקען און פּרוכטבארען שטיק לאַנד פון ארום זיעבען הונדערט אקער פערציג מייל ווייט פון ניו יאָרק. ווירטשאַפטליך איז די געמיינדע געווען זעהר ערפאָלגרייך, כאָטש ניט אזוי פיעל, ווי די וויסקאָנסינער פאַלאַנגע. זי האָט פּינקטליך געצאָהלט צווישען 4.4% און 5% אויף קאַפּי־טאַל, און א גוטען ארבייטס לוין צו די מיטגליעדער, און אמאָל אויך צו צופעליגע זייטיגע ארבייטער, ווען עס פלעגט זיין א סך ארבייט.

דאָך איז ענדליך אויך די געמיינדע אונטערגעגאַנ־גען. קיינער האָט דאָס ניט פאָראויסגעזעהן, ווייל די געשעפטען פון דער געמיינדע זיינען די גאַנצע צייט געגאַנגען זעהר גוט. אָבער אָט איז אין 1854 פאָרגעקו־מען א שרפה אויף דער מיהל. די שרפה איז ניט געווען אזא שאַדען, וואָס מען האָט גאָרניט געקענט פעררעכטען, ווייל גרילי האָט אָנגעבאָטען א סומע געלט אויף צו בע־נייען די מיהל. מען האָט גערופען אן אלגעמיינע פער־זאמלונג ארומצורעדען די פראגע. אויף דער פערזאמלונג איז גאַנץ אונערוואַרטעט פאַר דער מעהרהייט ארויפגע־קומען אן אַנדער פראַגע,—צו מען זאָל ניט, אַנשטאָט צו בויען די מיהל, גאָר ליקווידירען די גאַנצע געמיינדע, און צו אַלעמענס ערשטוינונג איז מיט א גוואַלדיגער מעהר־הייט בעשלאָסען געוואָרען צו ליקווידירען די געמיינדע.

ווייזט אויס, די אורזאַך איז דאָ ניט געווען דער אומגליקספאַל, נאָר עפּעס אַנדערש. וואָס אָבער? פאַר־וואָס זיינען אונטערגעגאַנגען „די נאָרד אמעריקאַנער פאַלאַנגע“, די „וויסקאָנסינער פאַלאַנגע“ און אלע אַנ־דערע אזעלכע אָרגאַניזאַציאָנען?

זיי זיינען דערפאַר אונטערגעגאַנגען, וואָס עס איז ניט געווען קיין גענוגענדער גרונד פאַר א וויטערער עקזיסטענץ. די מיטגליעדער האָבען פונקט אזוי גוט גע־קענט פערדיענען אויסערהאַלב דער געמיינדע, יעדער

גוטער ארבייטער אין אמעריקא קען ביי נאָרמאלע אר־בייטס באדינגונגען פארדיענען אזוי פיעל, וויפיעל די בעשיידענע געמיינדע האָט איהם געקענט געבען. און אזוי ווי אין אָט די אָרגאניזאציאָנען פלעגען געוועהנליך אריינגעהן מענשען מיט אויסערגעוועהנליכע פעהיגקייטען, מיט איניציאַטיווע און אונטערנעמונגס גייסט, איז קלאָר, אז אפילו די ערפאָלגרייכסטע ווירטשאפט אין א סאָציאַליסטישער געמיינדע איז ווייט ניט גענוג צו־צוציהען א פעהיגען מענשען, וואָס האָט א קאָפּ אויף די פּלייצעס און קען ארבייטען.

אויב די „נאָרד אמעריקאַנער פאַלאַנגע" איז אזוי לאנג געווען טייער פאר איהרע מיטגליעדער, איז דאָס ניט געווען דערפאר, וואָס זיי האָבען עקאָנאָמיש ניט גע־קענט אויסקומען אָהן איהר. ניין, זיי האָבען אין איהר געזעהן די אויפגעהענדע זון פון א נייער סאָציאַלער אָרגאניזאציאָן, וועלכע האָט געזאָלט ענדערען די וועלט און איבערבויען די מאָדערנע געזעלשאפט אויף נייע יסודות. און טאַקי נאָר אין נאָמען פון אָט דעם גלויבען, און ניט צוליעב ווירטשאפט, האָבען מענשען געבויט פאַלאַנגען.

די איקאַריער געמיינדען

מיר האָבען געזעהן, אז נאָר דער גלויבען אין דעם, אז זייער מיה וועט ווייזען דער וועלט א ביישפּיעל פון דער אידעאַלער מענשליכער געזעלשאפט, האָט בעוואוי־גען די מענשען צו גרינדען פאַלאַנגען.

ווען אָבער אָט דער גלויבען איז פערשוואונדען, ווען די ערפאהרונג האָט בעוויזען, אז די פאַלאַנגען פערמעה־רען זיך ניט, שטופען ניט ארויס די הערשענדע קאַפּי־טאַליסטישע אָרגאניזאציאָנען, נאָר קענען אין בעסטען פאַל נאָר קוים־קוים אָנהאַלטען זייער עקזיסטענץ, דאַן האָט די ווייטערדיגע עקזיסטענץ פון דער פאַלאַנגע פערלאָרען איהר פריהערדיגען זין. „צו וואָס לעבען אין דער פאַלאַנגע, ווען מען קען עקזיסטירען אויך אָהן

איהר", — האָבען די מיטגליעדער זיך געמוזט פרעגען און האָבען געמוזט סוף כל סוף קומען צום שלום, אז דאָס בעסטע איז פונאנדערצוגעהן זיך אין פערשיעדענע ריכטונגען.

און זיי זיינען זיך פונאנדערגעגאנגען, אפילו ווען די געמיינדע האָט געהאט א ווירטשאפטליכען ערפאָלג, בעווייזענדיג דערמיט, אז ניט די ווירטשאפטליכע אינ־טערעסען פעראייניגען מענשען, וואָס בעטייליגען זיך אין אזעלכע אָרגאניזאציאָנען.

די שטארקסטע פון אלע געמיינדען, וואָס זיינען געשאפען געוואָרען צו פרעדיגען דעם אזוי גערופענעם „אוטאָפישען סאָציאליזם", איז געוועזן די געמיינדע פון די „איקאריער", די נאָכפאָלגער פון קאבע.

קאבע איז געוועזן פונקט אזא געגנער פון סאָציאלער רעוואָלוציאָן און געוואלדטהאט, ווי די אנדערע סאָציא־ליסטען פון דער ערשטער העלפט פון 19טען יאָהרהונ־דערט. „די געוואלטזאמע רעוואָלוציאָנען, — שרייבט קאבע, — זיינען ניט מעהר ווי מלחמות מיט אלע צו־פעליגקייטען פון מלחמות. עס איז זיי זעהר שווער דורכצופיהרען, ווייל די רעגיערונג האָט אלע מאָל צו איהר דיענסט די גרויסע מאכט פון אָרגאניזאציאָן, דעם איינפלוס פון אריסטאָקראטיע און רייכטום, די געזעצ־געבענדע און עקזעקוטיווע מאכט, געלט, די ארמיי, גע־ריכטען, פאָליציי און טויזענדער מיטלען ווי אונטער־צוקויפען און צוטיילען איהרע שונאים. דאָס פאָלק וויל רעוואָלוציאָנען זעהר אָפט. פון דעם אָנהויב פון געשיכטע איז אפשר ניט אריבער א יאָהר, אז א פאָלק זאָל ניט וועלען אראָבוואַרפען פון זיך דעם יאָך פון דער אריסטאָקראטיע. און דאָך, ווי ווייניג רעוואָלוציאָנערע פערזוכען זיינען געמאכט געוואָרען! און פון די פער־זוכען, ווי ווייניג האָבען זיך איינגעגעבען! און צווישען די געלונגענע רעוואָלוציאָנען, ווי ווייניג אזעלכע, וואָס האָבען דערגרייכט זייערע ציעלען און זיינען ניט פער־דרעהט אָדער אין גאנצען פערניכטעט געוואָרען שפע־טער פון דער אריסטאָקראטיע!"

אָבער קאַבע וויל ניט אפילו די געלונגענע סאָציאַלע רעוואָלוציאָן. גוואלט פון אָרימע איבער רייכע איז פונקט אזוי שלעכט ווי גוואלט פון רייכע איבער אָרימע. די קאָמוניסטען דארפען, ווי די ערשטע קריסטען, אָנווענדען אַ פריעדליכע פּראָפּאַגאַנדאַ, אָבער אָן ענערגישע, פול ענטוזיאַזם און זעלבסט־אויפאָפּפערונג. „אויב דער קאָמוניזם איז ניט מעהר ווי א חלום, ווערט דאָס אַ פרייע דיסקוסיאָן בעווייזען; אויב אָבער דאָס איז דער אמת, וועט די לעהרע געווינען אלץ מעהר און מעהר נאָכפאָלגער צווישען פאָלק, די געלעהרטע, דער אריסטאָקראַטיע. דער איינציגער וועג צום קאָמוניזם איז דורך פערנונפט און ווארהייט! ווי ווייט דער זיעג זאָל ניט זיין, וועט דאָס זיין דער שנעלערער און בעסערער וועג, ווי דער וועג פון גוואלדטהאטען. ווען איך וואָלט אין מיין האַנט געהאלטען די סאָציאַלע רעוואָלוציאָן, וואָלט איך ליעבער געשטאָרבען א פערטריבענער פון מיין היימאַט, איידער אויפמאכען מיין האנט.“

אין זיין בעריהמטען ראָמאן „איקאַריע“, זאָגט זיך קאַבע ענטשיעדען ארוים געגען טיילווייזע עקספּעריִמענטען. זיי קענען ניט ברענגען קיין נוץ, אָבער מיט זייער דורכפאל ברענגען זיי זעהר פיעל שאדען. נויטיג איז נאָר צו מאכען אלץ מעהר פּראָזעליטען, בעקערען וואָס מעהר מענשען צום נייעם גלויבען, ביז דאָס גאנצע פאָלק וועט ניט זיין פאר קאָמוניזם.

זייענדיג געגען טיילווייזע סאָציאַלע עקספּערימענטען, איז קאַבע געבליבען א צענטראַליסטישער קאָמוניסט. פאר פוריע און אָוען האָט די סאָציאַליסטישע ארבייטס אָרגאַניזאציאָן זיך געקענט אריינפאסען אין די ראַהמען פון דער איינצעלנער געמיינדע. קאַבע אָבער האָט דאָס ניט געהאלטען פאר מעגליך, סיידען אין די ראַהמען פון גאנצען שטאַאט. אָבער די טייל־ווייזע פערזוכען צו פערווירקליכען דעם סאָציאַליזם זיינען שוין געוועזן אַ נויטיגער בעדינג אין דער סאָציאַליסטישער בעוועגונג פון יענער צייט. און קאַבע האָט

זיך ניט לאנג געקענט האלטען אויף זיין טעאָרעטישער פּאָזיציאָן.

זיין פּראָפּאגאנדא אין פראנקרייך איז געווען זעהר ערפאָלגרייך. אין אלע וויכטיגע שטעדט זיינען ערשיענען קרייזען פון זיינע נאָכפאָלגער, מען האָט געהאלטען קורסען פון לעקציעס איבער קאָמוניזם, פערשפּרייט קאָמוניסטישע ליטעראטור און געשאפען אלץ נייע אנהענגער. ביז פאר דער פעברואר רעוואָלוציאָן האָט קאבע גערעכענט אין פראנקרייך ביי פיער הונדערט טויזענד נאָכפאָלגער. בעגייסטערט פון אזא ערפאָלג, האָט ער אין 1847 ארויסגעלאָזען אַן אויפרוף: „מיר געהען אין איקאַריע!“ און האָט ערקלערט, אַז די געמיינדע געפינט זיך ניט ווייט, אין די ענדלאָזע סטעפּען פון דעם דאַן כמעט אונבעפעלקערטען טעקסאַס.

דער ערשטער אוואַנגאַרד פון די איקאַריער איז אָבגעפאָהרען אין אמעריקא דריי וואָכען פאר דער פעברואר רעוואָלוציאָן. כאָטש די רעוואָלוציאָן האָט אָבגעצויגען פיעלע סאָציאַליסטיש געשטימטע אַרבייטער פון קאבע'ס אונטערנעמונג, האָבען דאָך עטליכע הונדערט ענטוזיאַסטען צוזאמען מיט קאבע אַריבערגעשוואוּמען דעם אָקעאַן און, ניט קוקענדיג אויף אלע שוועריגקייטען און שטערונגען, געגרינדעט אַ געמיינדע.

די ערשטע צייט איז דאָס לעבען פון די איקאַריער געווען זעהר שווער, אָבער ביסלעכווייז האָט זיך די לאגע פערבעסערט. לויט די בעשרייבונגען פון בעזוכער, איז די געמיינדע געווען ענהליך צו אַ מאָנאַסטיר, וואו עס האָט טאַקי געהערשט שטרענגע גלייכהייט, וואו עס איז אָבער געווען זעהר אומעטיג און לאַנגווייליג.

אין עטליכע יאָהר ארום איז די געמיינדע צופאלען צוליעב אינערליכע קריעגערייען. קאבע און די מינדערהייט, וואָס איז איהם געבליבען טריי, זיינען אויסגעשלאָסען געוואָרען. אין גיכען איז קאבע געשטאָרבען, אָבער די קאָלאָניע איז געבליבען לעבען. די מינדערהייט האָט געגרינדעט אַן אנדער קאָלאָניע, וועלכע איז אין אָנהויב געווען ערפאָלגרייך, איז אָבער שפּעטער

צופאלען. די ערשטע קאָלאָניע האָט זיך נאָך דער צו־שפּאלטונג אריבערגעקליבען אין שטאאט אייאָווא, צווי־שען אוראלטע וועלדער, און האָט געהאט א געוואלדיגען ווירטשאפטליכען ערפאָלג. אין 1876, ווען זי איז בע־שטאנען פון 75 מיטגליעדער, האָט איהר אייגענטום בע־טראָפען ארום א מיליאָן פראנק.

אָט ווי איין בעזוכער בעשרייבט די געמיינדע:

„ארום צוועלף קליינע הייזער שטעהען אין א קווארדראט. אין מיטען איז די צענטראלע געביידע מיט דער געמיינשאפטליכער קיך און עסצימער און זאל פאר פערזאמלונגען און אלערליי פאָרשטעלונגען. ניט ווייט שטעהען די בעקעריי און דאָס וואשהויז, און פיעלע קליינינקע הייזעלעך פון קלעצער, וואָס דערמאָנען אָן דעם אמאָליגען אָרימען לעבען אין דער געמיינדע...

„ווי נאָר עס קלינגט דער גלאָק, איילען אלע 75 מיטגליעדער אין עסצימער. דאָרט צוזעצט מען זיך ביי רונדע טישלעך מיט דער ריין פראנצויזישער פרעה־ליכקייט. אויף דער טיר איז אָן אויפשריפט: „גלייכ־הייט", אויף דער וואנט קעגענאיבער — „פרייהייט". דאָס עסען איז נארהאפט און גוט, אָבער זעהר איינ־פאָך. אין אָווענד קלייבען זיך די פאמיליען צונויף אין דעמזעלבען צימער, וואו מען פּלוידערט, זינגט און שפּיעלט אויף אלערליי אינסטרומענטען. אם אינטע־רעסאנטסטען איז דאָ א זונטאָג אָווענד. דאן לעזט מען דאָ פּאָר שטעלען פון די ווערק פון דעם איקאריִשען אפּאָסטאָל, עטיען קאבע, מען זינגט ליעדער, און יונגע לייט האלטען ענטוזיאסטישע סאָציאליסטישע רעדען."

אין 1877 איז אויך די געמיינדע צופאלען, ווייל די מיטגליעדער זיינען ניט געווען אייניג אין דער פּרינ־ציפּיעלער פראגע, צי מען זאָל ערלויבען פּריוואט איי־גענטום אין דער געמיינדע. איין טייל איז געווען פאָר דעם און האָט געגרינדעט „ניי איקאריע", וועמעס מיט־גליעדער צאָהל איז אין 1884 געווען 34. די געמיינדע איז געווען גאנץ ערפאָלגרייך, אָבער איהרע מיטגליעדער זיינען געוואָרען געוועהנליכע אמעריקאנער פארמערס.

דער צווייטער, ראַדיקאַלערער טייל האָט זיך איבערגעקליבען אין קאַליפאָרניא און האָט אויך די ערשטע צייט געהאַט אַ גרויסען ווירטשאַפטליכען ערפאָלג. אין 1884 האָט די קאָלאָניע געצעהלט 52 מיטגליעדער, און איהר אייגענטום איז ווערט געווען זעכציג טויזענד דאָלאַר. אָבער אויך די געמיינדע האָט זיך אָבגעזאָגט פון שטרענגען קאָמוניזם. אויסער דעם האָט זי אָנגעדונגען זייטיגע ארבייטער און איז אויף אַזא אופן געוואָרען א קאַפּיטאַליסטישע אונטערנעמונג, אַ מין אַקציען געזעלשאַפט. סוף כל סוף איז זי צופאַלען.

„ניי איקאַריע" האָט עקזיסטירט ביז 1895, ווען די מיטגליעדער האָבען די געמיינדע איינשטימיג ערקלערט פאַר אויפגעלעזט. אָט וואָס איהר לעצטער פּרעזידענט, מאַרשאַן, שרייבט וועגען דעם צו האַידענס, דעם פאָרשער פון דעם אמעריקאַנער סאָציאַליזם:

„זינט איהר האָט צום לעצטען מאָל בעזוכט „איקאַריע", האָט אונזער געמיינדע זיך פיעל געענדערט. די סעפּאַראַטיסטען זיינען געבליבען דאָרט, וואו איהר זייט געווען, און מיר האָבען געמוזט פערנעמען אַן אַנדער שטיק לאַנד, א מייל ווייט פון זיי, וואו מיר האָבען אַלץ געמוזט אָנהויבען פון דאָס ניי. דאָך זיינען מיר מאַטעריעל געווען ערפאָלגרייך. נייע מיטגליעדער זיינען צוגעקומען, אָבער א טייל אַלטע איז אוועק. אין 1895, ביי די וואַהלען, האָט זיך דער ניי ערוועהלטער פּרעזידענט, בעטאַניער, אָבגעזאָגט פון זיין אמט. מען האָט געמאַכט נייע וואַהלען, און מען האָט אָנגעמערקט מיך פאַר פּרעזידענט. צוליעב מיינע 81 יאָהר, האָב איך זיך אָבגעזאָגט. קיין אַנדערער האָט ניט אָנגענומען, און די וואַהלען האָבען ניט געקענט פאָרקומען. נאָך עטליכע פערזאַמלונגען איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז מען דאַרף אויפלעזען „ניי איקאַריע" און צוטיילען דאָס אייגענטום צווישען די מיטגליעדער לויט דעם אָבמאַך. דאָס געריכט האָט איבערגעגעבען די ארבייט פון צוטיילען דאָס אייגענטום צו בעטאַניער'ן. איך האָב פערלאָזען די געמיינדע אין מערץ 1895 און האָף צו פער-

ברענגען מיינע לעצטע יאָהרען אין פריעדען און רוה צווישען מיין פאמיליע און נאָהנטע פריינד.“

מארשאן איז פיעל מאָל געווען פרעזידענט און איז נאָך געווען סעקרעטאר פון דעם איקארישען אוואנגארד, וואָס האָט פערלאָזען פראנקרייך אין 1848.

ניט קוקענדיג אויף די פיעלע שפּאלטונגען, האָט די איקארישע געמיינדע עקזיסטירט ארום א האלבען יאָהר־הונדערט. דאָס בעווייזט, אז די פראנצויזישע איקאר־יער האָבען געהאט אויסערגעוועהנליכע מאָראלע אייגענ־שאפטען, זיינען ניט געווען קיין מענשען, וואָס זוכען נאָר נייע זאכען, נאָר האָבען זיך ניט אָבגעשראָקען פאר קיינע שוועריגקייטען און האָבען אָהן הילף פון דער זייט, מיט זייערע אייגענע הענט אויפגעבויט א בליהענדע קאָלאָניע.

אָבער דער ווירטשאפטליכער ערפאָלג איז געווען א זעהר בעשיידענער. נאָך אלעמען, האָבען זיי זיך דער־שלאָגען צו ניט קיין גרעסערען רייכטום, ווי יעדער אמעריקאנער פארמער האָט. אין זיין קאָמוניסטישען ראָמאן מאָלט קאבע בילדער פון אויסערגעוועהנליכען רייכטום און גלאנץ אין דעם קאָמוניסטישען שטאאט, אָבער די רעאַלע „איקאריע“ האָט אין איהרע בעסטע יאָהרען געהאט נאָר אָרימע קליינע הייזער, איינפאכע קליידונג, זעהר אָרימע שפּייז און קיין סימן ניט פון איר־גענד וועלכען לוקסוס. די שכנים האָבען געקענט פיהלען אכטונג צו די איקאריער, ווי צו עהרליכע מענשען און גרויסע אידעאליסטען. אָבער קנאה האָבען די אי־קאריער ניט געקענט ארויסרופען, און לערנען זיך ביי זיי איז ניט געווען וואָס.

דער עקאָנאָמישער פאָרטייל פון א סאָציאליסטישער אָרגאניזאציאָן פון ארבייט און געברויך אין די ראהמען פון א קליינער געמיינדע איז ניט אזוי גרויס, ווי דאָס האָבען זיך פאָרגעשטעלט די ערשטע סאָציאליסטען. אין אזא געמיינדע איז ניט מעגליך ניט קיין גרויסע צוטיילונג פון ארבייט, ניט קיין גרויסע פּראָדוקציאָן. יעדע געמיינדע קען ניט זיין ווירטשאפטליך איזאָלירט,

נאָר מוז זיך בייטען מיט די פּראָדוקטען מיט דער ארו־מיגער וועלט, מוז דעריבער ווערען א טיילכעל פון דעם קאפּיטאַליסטישען אָרגאניזם. זי איז פּונקט אזוי אָב־הענגיג פון אויסערליכען מארק, ווי אלע קאפּיטאַליס־טישע אונטערנעמונגען. די קריזיסען, ענדערונגען אין פּרייזען א. אז. וו. ווירקען אויף איהר, ווי אויף יעדע אקציען געזעלשאפט. ווען אינערליך קאָמוניסטיש, איז אזא געמיינדע אויסערליך קאפּיטאַליסטיש. די אונגע־הויערע פּראָדוקציאָנס קרעפטען ביי א סאָציאליסטישער אָרגאניזאציאָן קענען זיך נאָר ענטוויקלען אין די ברייטע ראהמען פון מאָדערנעם שטאאט. דאָס האָבען ניט פערשטאנען די ערשטע סאָציאליסטען.

א קליינע סאָציאליסטישע געמיינדע קען פאָלשטענ־דיג פערווירקליכט ווערען אלס א ווירטשאפטליכע אָר־גאניזאציאָן, אפילו אין די גרענעצען פון דעם מאָדער־נעם קאפּיטאַליסטישען סיסטעם, דאָס איז אויף דעם גלענצענדסטען אופן דעמאָנסטרירט געוואָרען פון די אלערליי אָועניסטישע און פּוריעריסטישע קאָלאָניען, פּונקט ווי פון די געמיינדען פון די איקאריער.

אָבער אזוי ווי אזא איינצעלנע סאָציאַליסטישע גע־מיינדע קען ניט אין א בעדייטענדער מאָס פערגרעסערען די פּראָדוקטיוויטעט פון דער ארבייט, אין פערגלייך מיט דער געוועהנליכער קאפּיטאַליסטישער ווירטשאפט־ליכער אונטערנעמונג, קען זי פון דער ריין ווירטשאפט־ליכער זייט ניט געבען קיין גענוגענד גרויסע פאָרטיילען איבער די עקזיסטירענדע אונטערנעמונגען, וואָס געפינען זיך ארום איהר.

דעריבער האָט ניט אזא סאָציאליסטישע געמיינדע, אפילו ווען זי איז זעהר ערפאָלגרייך, די קראפט ארוים־צושטופּען די געוועהנליכע קאפּיטאַליסטישע אונטער־נעמונגען און, פערנעמענדיג זייער אָרט, ביסלעכווייז ענדערען די גאנצע קאפּיטאַליסטישע אָרדנונג.

און ניט נאָר קען אזא קליינע סאָציאליסטישע גע־מיינדע ניט ווערען עקאָנאָמיש שטארקער פון א געוועהנ־ליכער קאפּיטאַליסטישער אונטערנעמונג, נאָר אפילו

דער אידעאַליזם פון די סאָציאַליסטישע פּיאָנירען איז אויך ניט געגוג צו ווירקען אויף די אַרומיגע מענשען און זיי בעקערען צו די לעהרען פון גלייכהייט און פריי־הייט. דאָס האָבען אויף דעם בעסטען אופן בעוויזען די הויך אידעאַליסטישע, מוטיגע און אָפּפערוויליגע נאָכ־פאָלגער פון דעם גרויסען פראַנצויזישען סאָציאַליסט, עטיען קאַבע.

די עטהישע רעליגיעזע געמיינדען אין אַמעריקא

1. די געמיינדע „אַמאַנאַ".

אויב די איקארישע געמיינדען האָבען עקזיסטירט ארום א האלבען יאָהרהונדערט, ווייסען מיר אָבער פון נאָך ערפאלגרייכערע סאציאליסטישע ארגאניזאציאנען, אייניגע פון וועלכע עקזיסטירען נאָך ביז היינטיגען טאָג.

אמת, אט די ערפאלגרייכע קאָלאָניען זיינען געבויט געווארען אויף גאר אנדערע יסודות, ווי די איקארישע אדער אנדערע סאציאליסטישע קאלאניען.

מען האָט שוין פיעלע מאָל אָנגעוויזען אין דער לי־טעראטור, אז אלע פאָלשטענדיג ערפאָלגרייכע סאָציא־ליסטישע געמיינדען זיינען אלעמאָל געווען געבויט אויף א רעליגיעזען בונד צווישען זייערע מיטגליעדער. דאָס איז נאָר טיילווייז אמת. עס איז אמת, אז וואו נאָר א סאָציאליסטישע אָרגאניזאציאָן פון ווירשאפט האָט זיך בעפעסטיגט אין א געוויסער סביבה, זיינען דארט געווען רעליגיעזע אינטערעסען פונקט ווי ריין ווירטשאפטליכע. עס איז אָבער ניט אמת, אז אָט די רעליגיעזע אינטערע־סען זיינען אלעמאָל געשטאַנען אויפ'ן ערשטען פלאַן, און די ווירטשאפטליכע זיינען ניט געווען זעלבסט־שטענדיג, זיינען נאָר מיטגעגאנגען, ווי מיר זעהען דאָס, צום ביישפיעל, אין דער קאָמוניסטישער ווירטשאפט פון א מאָנאסטיר.

די מאָנאַסטירען זיינען אַן אַלטער, גוט בעקאַנטער טיפּ פון קאַמוניסטישער ארגאַניזאַציאַן, וועלכער פערנעמט אבער ניט קיין ארט אין דער געשיכטע פון סאָציאַליזם, ווייל דער הויפּטצוועק פון מאָנאַסטיר האָט גאָר ניט צו טאָן מיט ווירטשאַפט.

אַ רעליגיעזער אינטערעס פעראייניגט די מענשען אין מאָנאַסטיר, און אויב דער מאָנאַסטיר איז צו דערזעלבער צייט אַ ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציאָן, איז דאָס דערפאַר, ווייל אויסערהאַלב דער ווירטשאַפט קאָן מען איבערהויפּט ניט לעבען. ווי די ווירטשאַפט זאָל ניט זיין איינגעאָרדענט אין אַ מאָנאַסטיר, ווערט אָט די אָרדנונג בעשטימט ניט פון די אינטערעסען פון די מיטגליעדער, נאָר פון גאַנץ אַנדערע מאָטיווען. דער ערפאָלג פון אַזאַ קאָמוניסטישער אָרגאַניזאַציאָן קאָן אונז דעריבער גאָרניט אָנווייזען אויף דעם, צי אַזאַ אָרדנונג וואָלט אויך געווען ערפאָלגרייך אין אַ ניט רעליגיעזער געמיינדע.

דאָס אַלץ דאַרף מען אין זינען האָבען, ווען מען וויל ריכטיג אָבשאַצען דעם ווירטשאַפטליכען ערפאָלג פון סאָציאַליסטישע געמיינדען, וואָס זיינען געבויט געוואָרען אויף אַ רעליגיעזען באַזיס, וואָס זיינען אָבער קיין מאָנאַסטירען ניט געוועזען. אין מאָנאַסטיר זיינען די רעליגיעזע אינטערעסען פיעל שטאַרקער פון די ריין פערזענליכע. אין די רעליגיעזע געמיינדען אָבער, זועגען וועלכע מיר ווילען דאָ רעדען, זיינען די רעליגיעזע אינטערעסען טאַקי שטאַרקער ווי ביי געוועהנליכע מענשען, אַנדערש וואָלטען זיי דאָך זיך ניט אויסגעטיילט, ניט אָבגעזונדערט זיך פון דער ארומיגער וועלט און געגרינדעט אַן אייגענע געמיינדע; אבער די רעליגיעזע אינטערעסען זיינען דאָך ניט גענוג שטאַרק צו פערניכטען די געוועהנליכע מאָטיווען פון מענשליכער אויפפיהרונג. אין אָנהויב קלייבט מען אין אַזעלכע געמיינדען צו מיטגליעדער מיט בעשטימטע רעליגיעזע אינטערעסען, אבער ווייטער מוז אַזאַ אויסוואַהל שוין אויפהערען, אויב דאָ־ט עזקיסטירען הייזאַט און פאַמיליע,

און נייע מיטגליעדער ווערען אין דער געמיינדע גע־באָרען.

דער מערקווירדיגסטער ביישפיעל פון א קאָמו־גיסטישער אָרגאניזאציאָן פון א בעשטימטער רעליגיע־זער סעקטע, אן ארגאניזאציאן, וואס עקזיסטירט שוין אבער פיעלע צעהנדליגער יאהרען אין די פאמיליען פון איהרע ערשטע גרינדער, איז די בעריהמטע אמעריקא־נער קאָמוניסטישע געמיינדע אמאנא. מיר גיבען דא איבער איהר געשיכטע.

נאָך אין אנהויב פון 18טען יאָהרהונדערט איז אין דייטשלאנד ענטשטאַנען א סעקטע, וועלכע האָט, צווי־שען אנדערע זאכען, געגלויבט אויך, אז גאָט שיקט פון צייט צו צייט נביאים, וועלכע טראָגען אין זיך גאָט'ס גייסט און האָבען דעריבער א געטליכע אויטאָריטעט. די סעקטע האָט געליטען פון פערפאָלגונגען, אָבער ווע־גען קאָמוניזם האָט זי אין אָנהויב ניט געקלערט, כאָטש זי האָט געהאלטען פאר נויטיג א ברייטע וואָהלטעטיג־קייט און געגענזייטיגע הילף.

די פערפאלגונגען פון דער ארומיגער קירכליכער וועלט און פארשיעדענע אנדערע שוועריגקייטען האָבען ענג פערבונדען די מיטגליעדער, און די נויטווענדיג־קייט צו עמיגרירען האָט געפיהרט צו דער ערשטער קאָ־מוניסטישער אָרגאניזאציאָן, די סעקטע האָט ניט גע־קאָנט בלייבען אין דייטשלאנד און האָט אין 1842 עמי־גרירט אין אמעריקא.

אַרום א טויזענד מיטגליעדער פון דער סעקטע האָ־בען אין אמעריקא געקויפט א שטיק לאנד און האָבען איינגעאָרדענט א קאָמוניסטישע ווירטשאפט. שפּעטער האָבען זיי פערקויפט זייער לאנד און האָבען זיך בעזעצט אין שטאַאט אייאָווא, וואו די געמיינדע עקזיסטירט נאָך ביז איצט.

די געמיינדע אמאנא האָט איצט איבער 26 טוי־זענד אקער לאנד. די צאָהל פון איהרע מיטגליעדער וואקסט רעגעלמעסיג, אָבער ניט שנעל. אין 1871 האָט זי געצעהלט 1466 מיטגליעדער, אין 1881 — 1521,

אין 1891 — 1688 און אין 1901 — 1767 מיטגליע־דער. די צאָהל וואקסט נאָר ווייל עס ווערען געבאָרען קינדער אין דער געמיינדע און ניט ווייל עס קומען צו נייע ערוואקסענע מיטגליעדער פון דער ארומיגער גע־זעלשאפט.

דער לאנגזאמער וואוקס ווערט ערקלערט דערמיט, וואס אין דער געמיינדע געפינען זיך א סך אלטע לייט.

דער בעוואוסטער עקאָנאָמיסט ליפמאן, וועלכער האָט בעזוכט און שטודירט אמאנא און אנדערע אזעלכע גע־מיינדען אין אמעריקא און האָט שפעטער פערעפענט־ליכט א בוך „די געשיכטע פון אמעריקאנער סאציא־ליזם“, דערצעהלט, אז אין אמאנא האָט מען געלעבט זעהר לאנג, ער האָט אליין דאָרט געפונען 37 מיטגליעדער פון איבער אכציג יאָהר.

די געמיינדע בעשטעהט פון זיעבען דערפער, מיט א האָטעל אין יעדען דאָרף פאר בעזוכער. די האָטעלען זיי־נען אָפט פערנומען, ווייל די געמיינדע איז א מין קור־אָרט פאר דער ארומיגער בעפעלקערונג, און פיעלע קו־מען אהין אין זומער צוליעב דער שעהנער געגענד און ביליגקייט און עהרליכער בעהאנדלונג. דאָס אייגענטום פון דער געמיינדע איז אין 1901 ווערט געוועזען ‎$1,645.000.

יעדע פאמיליע בעוואוינט א הויז. הייראטען ווע־רען געוועהנליך געשלאָסען צווישען מיטגליעדער, כאָטש עס איז ניט פערבאָטען צו הייראטען מיט פרעמדע, און אזעלכע הייראטען מיט פרעמדע קומען אמאָל פאָר. מען עסט אין די געמיינשאפטליכע עסצימערען, פון וועלכע עס געפינען זיך אין יעדען דאָרף צווישען 4 און 16. אין עסצימער, ביי א גאָטעסדיענסט און אויף פערזאמ־לונגען זיינען מענער און פרויען אָבגעטיילט. די שפיי־זען זיינען ניט רייך, אָבער זעהר גוט.

אויסער עסען, בעקומען די מיטגליעדער אלע אר־טיקלען אין די עפענטליכע וועהרהייזער. אין יעדען דאָרף איז דאָ אזא וועהרהויז. פאר די ארטיקלען צאָהלט מען ניט, נאָר דער ווערט פון די ארטיקלען ווערט פער־

שריבען אין א בוך, און יעדער מיטגליעד האָט אַ געווי־סען קרעדיט, געוועהנליך צווישען 25 און 40 דאָלאר א יאָהר. אין די גרענעצען פון אָט דעם קרעדיט קאָן זיך יעדערער קויפען, וואָס ער וויל. אמאָל פערגרעסערט מען דעם קרעדיט, ווען דאָס איז נויטיג, ווי, צום ביי־שפּיעל, ווען מיטגליעדער דארפען זיך לערנען אין דער פרעמד. עטליכע מיטגליעדער האָבען זיך געלערענט אין ניו יאָרקער אוניווערסיטעט.

די פרויען נעהען קליידער פאר זיך אליין. פאר מענער זיינען דאָ ספּעציעלע שניידער. די קליידונג פון דער פרוי איז אביסעל אונגעוועהנליך: זי טראָגט אויפ'ן קאָפּ א גרויסען שווארצען טיכעל, אין גאַנצען צו פער־דעקען איהרע האָר. בכלל איז די קליידונג פון פרויען און מענער דאָ זעהר איינפאך, אָהן אירגענד וועלכער ציערונג.

דאָס אלגעמיינע לעבען איז דאָ אביסעל אסקעטיש. דער עלעמענט פון אמוזירונג פעהלט דאָ אין גאנצען, און דער געברויך פון מוזיקאלישע אינסטרומענטען איז פערבאָטען. דאָך פיהלט זיך איצט ניט די אמאָליגע טיפע רעליגיעזע בעגייסטערונג. די הויפּט בעשעפטי־גונג איז דאָ ערדארבייט, נאָר פיעלע מיטגליעדער ווי־לען בעסער ארבייטען אין די ווערקשטאטען.

די געמיינדע פערמאָגט 950 אָקסען, 700 קיה, 3000 שעפּסען, 2000 שווייגען און זעהר פיעל עופות. דאָ ווערען קולטיווירט וויינטרויבען און געמאכט וויין, אָן ארבייט, וואָס איז אין יענעם אָרט איינגאנצען אונ־בעקאַנט.

אבער ניט קוקענדיג אויף דעם, וואָס די הויפּט בעשעפטיגונג איז דאָ לאנדווירטשאפט, קומט די הויפּט הכנסה פון אינדוסטריעלער טעטיגקייט. די געמיינדע האָט איהרע מיהלען, קוזניעס, פאבריקען פון זייף, טוך און אנדערע.

די טעכנישע אויסשטאטונג פון די פאבריקען איז אביסעל אלטמאָדיש, אָבער עס זיינען דאָ פאראן אויך נייע מאשינען, אויך אזעלכע מאשינען, וואָס מיטגליע־

דער האָבען אַליין ערפונדען, אויף וועלכע אָבער די גע־
מיינדע האָט ניט ארויסגענומען קיין איין פּאַטענט,
ווייל זי וויל ניט קיין הכנסות, וואָס קומען ניט פון
ארבייט.

ליפּמאַן בעשרייבט גענוי אָט די פאַבריקען, זיי זיי־
נען גאָר ניט ענליך צו געוועהנליכע אמעריקאַנער פאַ־
בריקען. מען ארבייט ניט איילענדיג, אָברוהענדיג ווען
מען וויל און מען האָט ביי דער ארבייט אַלערליי קאָמ־
פאָרטען. לעבען דעם אָרט, וואו דער ארבייטער אַר־
בייט, געפינט זיך אַ בעקוועמער שטוהל, אויף וועלכען
מען קאָן זיצען און אָברוהען. די אַמאַניטען ארבייטען
דאָך ניט כדי רייך צו מאַכען די קאַפּיטאַליסטען, נאָר
פאַר זייערע אייגענע נוצען, טו צו וואָס זיך צופּיעל אָנ־
שטרענגען מיט שווערער ארבייט?

ניט קוקענדיג אויף דעם וואס מען ארבייט דאָ
זעהר לאַנגזאַם, צי אפשר גאָר טאַקי צוליעב דעם,
האָבען די פּראָדוקטען פון אַמאַניטישע פאַבריקען אַ
גוטען נאָמען און ווערען זעהר לייכט פערקויפט. מען
וואָלט דאָ געקענט שטאַרק אויסברייטען די פאַבריק
פּראָדוקציאָן, אבער די געמיינדע אַמאַנאַ שטרעבט ניט
צו רייכטום און וויל ניט פערגרעסערען איהר פּראָדוק־
ציאָן.

לויט איהר קאָנסטיטוציאָן, איז די געמיינדע אמאַ־
נאַ „אַ רעליגיעזע געמיינדע, וואָס האָט ניט קיין ציע־
לען דאָ אויף דער ערד, נאָר שטרעבט צו אַ דערנעהנ־
טערונג צו דער געטליכער ליעבע און צו דער אויספּיה־
רונג פון גאָט'ס געבאָטען". די געמיינדע ווערט פער־
וואַלטעט פון עלטסטע, וועלכע ווערען ערוועהלט יעהר־
ליך. יעדער נייער מיטגליעד מוז איבערגעבען זיין איי־
גענטום צו דער געמיינדע. ווען ער פערלאָזט די גע־
מיינדע, האָט ער דאָס רעכט צו פאָדערען דאָס אייגענ־
טום, וואָס ער האָט אריינגעלעגט.

די צאָהל נייע מיטגליעדער איז קיינמאָל ניט
גרויס. דאָס זיינען אַלעמאָל כמעט אימיגראַנטען פון
דייטשלאַנד און ניט מענשען פון דער ארומיגער בע־

פעלקערונג. כמעט אַלע יונגע לייט, וואָס זיינען אין דער געמיינדע געבאָרען געוואָרען, בלייבען אין איהר זייער גאַנצען לעבען.

כאָטש אמאַנאַ איז די גרעסטע פון די עקזיסטי־רענדע קאָמוניסטישע געמיינדען, איז פאַר איהר קאָמו־ניזם ניט אַ מיטעל צו לעזען דאָס סאָציאַלע פּראָבלעם, נאָר אַ ווירטשאַפטליכע פאָרם, וואָס איז אַם נאָהענטס־טען צום גייסט פון קריסטליכער ליעבע. דעריבער שטרעבט ניט אמאַנאַ צו פּראָפּאַגאַנדירען קאָמוניזם.

בכלל איז דאָס אינטעלעקטואַלע לעבען אין אמאַ־נאַ זעהר שוואַך: פאַר אַלע זיבען דערפער איז דאָ נאָר איין עפענטליכע ביבליאָטעק, און די געמיינדע גיט גיט אַרויס קיין איין צייטשריפט. זי לעבט איהר איי־גענעם, אין זיך איינגעשלאָסענעם, אָבגעזונדערטען לע־בען און ווירקט ניט און וויל ניט ווירקען אויף די לע־בענספאָרמען פון דער אַרומיגער באַפעלקערונג.

פאַר קאָמוניסטישער פּראָפּאַגאַנדאַ האָט אָט די גרעסטע עקזיסטירענדע קאָמוניסטישע אָרגאַניזאַציאָן אויף דער וועלט קיין בעדייטונג ניט. ווען ליפמאַן האָט נעפרעגט ביי די אייזענבאַהן אַרבייטער און די שכנים פון דער געמיינדע, וואָס זי איז, האָט קיינער ניט גע־וואוסט, וואָס איהם צו ענטפערען.

עס איז זעהר כאַראַקטעריסטיש, דאָס, כאָטש די אמאַניטען וואוינען שוין אין אַמעריקאַ אי־בער זעכציג יאָהר, איז זייער שפּראַך געבליבען דייטש. עס איז אויך כאַראַקטעריסטיש, וואָס די אמאַ־ניטישע פרויען טראָגען נאָך איצט דיזעלבע קליידער פון דעמזעלבען שניט, ווי די קליידער, וואָס זייערע באָבעס האָבען אַרויסגעפיהרט פון זייער אַלטער היים אין די פערציגער יאָהרען פון פאָריגען יאָהרהונדערט.

אמאַנאַ איז ניט אַזאַ ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַ־ציאָן, וואָס קען מיט איהר ביישפּיעל פון קאָמוניזם אין דער פּראַקטיק שטעלען אין געפאַהר די עקזיסטירענדע עקאָנאָמישע אָרדנונג, דאָך האָט די געמיינדע בעוויזען איהר פעסטקייט און לעבענספעהיגקייט.

איהרווירטשאפטליכער ערפאלג איז גרויס. דאס פערמעגען פון יעדער פאמיליע בעטרעפט ארום זעקס טויזענד דאלאר און ארום 85 אקער לאנד. מעגליך, אז ווען די ווירטשאפט וואָלט דאָ געוואָרען א פריוואטע, וואלט זיך די עקאָנאָמישע לאגע פון יעדען מיטגליעד פערערגערט.

אָבער די פּאָרטיילען פון דער קאָמוניסטישער אָר־גאַניזאציאָן אין אמאַנאַ זיינען אויך ניט גרויס. זי האָט פערזיכערט פאַר יעדען מיטגליעד אַ געוויסען פערמע־גען — ניט מעהר. אמת, עס קען זיין, אז די רעזולטאַ־טען זיינען אַזוי בעשיידען דערפאַר, וואָס די געמיינ־דע שטרעבט ניט צו מעהר. אויף דעם ערשטען פּלאַן שטעהען דאָ עטהיש־רעליגיעזע ציעלען. די געמיינדע זוכט ניט קיין רייכטום. איז עס גאָר קיין וואונדער ניט, וואָס זי האָט טאקי ניט קיין רייכטום.

די געשיכטע פון אָט דער מערקווירדיגער קאמוניס־טישער געמיינדע איז אבער דאך זעהר בעלעהרענד. זי בעווייזט, ווי ליכט עס איז פאר א סאציאליסטישער אדער קאמוניסטישער ארגאניזאציאן צו עקזיסטירען, ווען אויסער די ריין ווירטשאפטליכע אינטערעסען, זיינען די מיטגליעדער נאָך פערבונדען דורך א געמיינ־שאַפטליכען גייסטיגען לעבען.

פאר אַמאַנאַ איז קאמוניזם געווען אפשר די אידע־אלע פארם פון צוזאמענלעבען. זי איז עקאָנאָמיש זי־כער ניט געווען שטארקער פון דער ארומיגער קאפּיטאַ־ליסטישער וועלט, אבער דאס האָט זי גאר ניט געוואלט. זי האָט זיך געהאלטען און האַלט זיך איצט אויף איהר פעסטען עטהיש־רעליגיעזען באַזיס

וואלט א סאציאליסטישע געמיינדע אָהן אָט דעם עטהיש־רעליגיעזען עלעמענט געווען אזוי לעבענספעהיג? מיר האָבען שוין געזעהן אויף די ביישפּיעלען פון די פערשיעדענע סאציאליסטישע קאלאָניען, אז נאר ווען די סאציאליסטישע ארגאניזאציאן ווערט איינגעפיהרט אין גאנצען שטאַאט, קען די פּראדוקטיוויטעט פון אר־בייט שטייגען אויף אזוי פיעל, אז די מענשען זאלען

קענען פערווירקליכען די טרוימען פון די ערשטע סאָ־
ציאַליסטען וועגען גליק, רייכטום און לוקסוס, וועגען א
גן עדן אויף דער ערד.

2. די אנאבאַפּטיסטען, שעיקערס און די געמיינדען אָנעידא און פאָינט־לאָמאַ.

מיר ווייסען ביישפּיעלען פון קאָמוניסטישע אָר־
גאַניזאַציאָנען, וואָס האָבען עקזיסטירט נאָך פיעל לענ־
גער, ווי אַמאַנאַ. אין דעם קאָלעקטיווען ווערק פון די
דייטשע סאָציאַליסטען, „די געשיכטע פון סאָציאַליזם“,
אונטער דער רעדאַקציאָן פון קאַוטסקי, געפינען מיר
אַן אויספיהרליכען ארטיקעל פון קאַוטסקי וועגען דער
גרעסטער קאָמוניסטישער אָרגאַניזאַציאָן אין דער מענש־
ליכער געשיכטע: די אַזוי גערופענע מעהרישע ברי־
דערשאַפטען פון די אַנאַבאַפּטיסטען (די ווידערטויפער).
יעדע פון אַט די ברידערשאַפטען האָט פאָרגעשטעלט
מיט זיך אַ גרויסע קאָמוניסטישע געמיינדע פון עטליכע
הונדערט מענשען, בעשעפטיגט מעהרסטענס מיט אינ־
דוסטריעלע ארבייטען.

די אַלגעמיינע צאָהל מיטגליעדער פון אַט די גע־
מיינדען האָט אין זייער בעסטער צייט דערגרייכט ביז
זעכציג טויזענד און מעהר. די געמיינדען האָבען פּראָ־
דוצירט אין גרויסע מאַסען אַלערליי ארטיקלען פאַר
דעם ברייטען מאַרק, און זייערע פּראָדוקטען זיינען
געווען בעריהמט אין גאַנץ דייטשלאַנד. אַזוי האָבען
די געמיינדען עקזיסטירט ארום אַנדערטהאַלבען יאָהר־
הונדערט און זיינען צופאַלען אין מיטען פון 18טען
יאָהרהונדערט צוליעב ריין אויסערליכע סבות: מען
האָט די אַנאַבאַפּטיסטען ארויסגעטריבען פון עסטרייך.
זיי האָבען זיך דאַן בעזעצט אין טערקיי, און זייט דאַן
האָט מען פערלאָרען יעדען שפּור פון זיי. זייער ווייַ־
טערער שיקזאַל איז אונבעקאַנט. קאַוטסקי בעדויערט
אין שלוס פון זיין ארטיקעל, וואָס ער קען מעהר גאָר
ניט דערצעהלען וועגען דער שפּעטערער עקזיסטענץ פון

אַט דער אינטערעסאַנטער קאָמוניסטישער אָרגאַניזאַציאָן.

ליפּמאַן איז אין פערלויף פון זיינע רייזען איבער אמעריקא געקומען אויף די שפּורען פון אַט די אַנאַבאַפּטיסטישע ברידערשאַפטען. ער האָט אויסגעפונען זייער וויטערע געשיכטע, נאָכדעם ווי מען האָט זיי פערטריבען פון עסטרייך. ווען זיי זיינען פון די רעליגיעזע פערפאָלגונגען אנטלאָפען אין וואַלאַכיען, זיינען זייערע דערפער אויסגעקומען גראָד אויף דעם וועג פון די רוסישע ארמייען אין דער רוסיש-טערקישער מלחמה אין די אכציגער יאָהרען פון 18טען יאָהרהונדערט. זיי האָבען זיך געווענדט צו גראף רומיאַנצעוו מיט א ביטע, מען זאָל זיי ערלויבען זיך בעזעצען אין רוסלאַנד, און ער האָט זיי איבערגעפיהרט צום סוף פון יאָהרהונדערט אין זיין דאָרף ווישענקאַ אין טשערניגאָווער גובערניע.

אין די פערציגער יאָהרען פון 19טען יאָהרהונדערט האָט די געמיינדע פערלאָזען טשערניגאָווער גובערניע און האָט זיך בעזעצט ניט ווייט פון מעליטאָפּאָל, אין טאַורישער גובערניע, און געגרינדעט די קאָלאָניע גוטערסטהאַל (נאָך דעם נאָמען פון דעם גרינדער פון זייער סעקטע). שפּעטער זיינען ענטשטאַנען נאָך עטליכע קאָלאָניען אין טאַורישער און אין יעקאַטערינאָסלאַווער גובערניע. ווען מען האָט אין 1874 איינגעפיהרט אין רוסלאַנד אַלגעמיינע מיליטער-דיענסט, האָבען די אַנאַבאַפּטיסטען ניט געוואָלט פאָלגען א געזעץ, וואָס איז געגען זייערע איבערצייגונגען, און זיי האָבען ווידער עמיגרירט, דאָס מאָל אין אמעריקא, וואו ליפּמאַן האָט זיי געפונען אין 1908 אין סאוטה דאַקאָטאַ.

אין אָנהויב האָבען זיך געגרינדעט דריי אַנאַבאַפּטיסטישע געמיינדען. די צאָהל מיטגליעדער איז שנעל געוואַקסען, און אין 1908 זיינען שוין אין סאוטה דאַקאָטאַ געווען צוועלף געמיינדען מיט 1,300 מיטגליעדער.

ווי ליפּמאַן דערצעהלט, לעבען איצט די אַנאַבאַפּטיסטישע געמיינדען פּונקט אזוי ווי די אַנאַבאַפּטיסטען אין מעהרען האָבען געלעבט אין אָנהויב פון 17טען

יאָהרהונדערט. דער קאָמוניזם איז אין די דאָזיגע גע־מיינדען פאָלשטענדיגער, ווי אין דער געמיינדע אמאנא: אלע פאמיליען וואוינען אין געמיינשאפטליכע הייזער, און דער געברויך פון זאכען איז אויך א געמיינשאפט־ליכער. ווען א קינד ווערט 4 יאָהר אלט, קומט ער אָן אין די „קליינע שול“, א מין קינדערגארטען, וואָס די אנא־באפּטיסטען האָבען איינגעפיהרט נאָך מיט 3 הונדערט יאָהר צוריק און האָבען זיינט דאן ניט געענדערט. די קינדער אין דער שול בלייבען א גאנצען טאָג אונטער דער אויפזיכט פון „שול מוטערס“ און „שול שוועס־טער“. ווען די קינדער ווערען אלט זעקס יאָהר, קומען זיי אָן אין די „גרויסע שול“, וואו זיי בעקומען זייער ערציהונג און בילדונג אונטער א בעזונדערען לעהרער.

די פערוואלטונג פון די געשעפטען געהערט אין רעליגיעזע ענינים — דעם „דיענער פון וואָרט“, אין ווירטשאפטליכע זאכען — דעם „דיענער פון ערדישע בעדערפנישען“. ביידע ווערען ערוועהלט דורך אלגע־מיינע וואהלען. אויסער דעם האָט נאָך די געמיינדע א ראט פון עלטסטע. דאָס אלץ איז געבליבען אונפער־ענדערט נאָך פון מיטעלאלטער.

דאָס רעליגיעזע בוך פון די אנאבאפטיסטען בע־גרינדעט זייער קאָמוניזם אויף די לעהרען פון עוואנגע־ליום און בעווייזט דאָס מיט א רייהע עוואנגעלישע טעקסטען.

די איצטיגע אנאבאפּטיסטישע געמיינדען פערנע־מען זיך נאָר מיט לאנדווירטשאפט. די מיטגליעדער האָבען ניט קיין פריוואטע הכנסות, ווי די מיטגליעדער פון דער געמיינדע אמאנא, צום ביישפּיעל. יעדער מיטגליעד, וואָס קומט אָן אין געמיינדע, גיט איהר איבער זיין גאנצען פערמעגען, און די געמיינדע דארף איהם גאָר ניט אומקערען, ווען ער געהט ארויס.

אין דעם לעבען פון דער געמיינדע הערשט א שטרענג אסקעטישער גייסט. קיינע אונטערהאלטונגען ווערען ניט ערלויבט, אפילו טענץ אויך ניט. רויכערען איז פערבאָטען, שוין ניט רעדענדיג וועגען אלקאָהאָ־

לישע געטראנקען. די געמיינדע איז אַן איינגעשלאָסענע וועלט, וואָס האָט ניט קיין פערקער מיט דער אַרומיגער געזעלשאפט. דעריבער זיינען אָט די געמיינדען אזוי לאנג געווען אונבעקאנט, ביז ליפמאן האָט זיי ענטדעקט און בעשריבען, כאָטש די ליטעראטור וועגען די אמעריקאנער קאָמוניסטישע געמיינדען איז אזוי גרויס.

די אנאבאפּטיסטען האָבען פערלאָזען זייער פאָטערלאנד אין אָנהויב פון 17טען יאָהרהונדערט, ווען זיי האָבען עמיגרירט פון טיראָל אין מעהרען, און האָבען עטליכע הונדערט יאָהר געלעבט צווישען פעלקער, וואָס רעדען ניט קיין דייטש (טשעכען, רוסען, אמעריקאנער), און דאָך איז זייער אומגאנגס שפּראך געבליבען דייטש. דאָס בעווייזט אם בעסטען, ווי ווייט זיי זיינען געווען איזאָלירט פון דער אַרומיגער בעפעלקערונג.

דער קאָמוניזם האָט אזוי טיף אריינגעדרונגען אין זייערע זיטען אפילו, אַז זיי זיינען איהם געבליבען טריי אין די אונגינסטיגסטע אומשטענדען. אמת, אין רוסלאנד זיינען זיי צווישען 1818 און 1857 געווען געצוואונגען צו פיהרען פּריוואטעווירטשאפט. אָבער ביי דער ערשטער מעגליכקייט האָבען זיי זיך אומגעקערט צום קאָמוניזם און האָבען אין אמעריקא געגרינדעט קאָמוניסטישע געמיינדען. דאָ האָבען מיר אַ ביישפּיעל פון א קאָמוניסטישער אָרגאניזאציאָן, וואָס האָט עקזיסטירט עטליכע הונדערט יאָהר, און וואָס איז בעניט געוואָרען, נאָכדעם ווי זי האָט עטליכע יאָהרצעהנדליגער ניט עקזיסטירט. רעליגיעזיטעט אליין האָט ניט געקענט זיין דער יסוד פון אַזאַ טיף איינגעוואָרצעלטען קאָמוניזם. די רעליגיעזע בעגייסטערונג האָט ניט געקענט אזוי לאנג אָנהאלטען, בעזונדערס ווען די רעליגיעזע פערפאָלגונגען האָבען אויפגעהערט. גיכער איז די קאָמוניסטישע ווירטשאפט אליין און אלע איהרע פאָרטיילען געווען די אורזאך פון דער רעליגיעזער אָבגעזונדערטקייט.

די אנאבאַפּטיסטישע געמיינדען האָבען עקזיס-

מירט לענגער פון אַלע אנדערע קאָמוניסטישע קאָלאָ־
ניען. פיעל וועניגער ערפאָלגרייך זיינען געווען אנ־
דערע רעליגיעזע קאָמוניסטישע געמיינדען אין אמע־
ריקא. די בעקאנטסטע פון זיי איז געווען די געמיינדע
פון דער סעקטע שעיקערס. דער רעליגיעזער גלויבען
פון אָט דער סעקטע האָט אין זיך מיסטישע עלעמענטען,
און די מיטגליעדער פאלען אריין פון צייט צו צייט
אין אַ רעליגיעזען עקסטאַז, אין פערלויף פון וועלכען
דער גאנצער קערפער ציטערט קאָנוואולסיוו. דעריבער
רופט מען זיי שעיקינג קוועיקערס, אָדער שעיקערס, —
מענשען וואָס טרייסלען זיך. די סעקטע האָט זיך בע־
וויזען אין אַמעריקא צום סוף פון 18טען יאָהרהונדערט
אין האָט אויס רעליגיעזע מאָטיווען איינגעפיהרט ביי
זיך אַ קאָמוניסטישע ווירטשאפט.

די שעיקערס זאָגען זיך אָב פון הייראַט און נעמען
פרעמדע קינדער צו ערציהען, האָפענדיג, אז מיט דער
צייט וועלען פון זיי ווערען נייע מיטגליעדער. אין
מיטען פון פאָריגען יאָהרהונדערט האָבען זיי געצעהלט
אין אמעריקא איבער פינף טויזענד מיטגליעדער. זיינט
דאַן האלט די צאָהל אין איין פאַלען, און איצט צעהלען
זיך נאָר ארום 700 אין זייערע געמיינדען. די גע־
בליבענע מיטגליעדער האָבען א גרויסען פערמעגען.
היינדס שאצט אָב זייער פערמעגען אין ניט וועניגער
פון הונדערט טויזענד אַקער לאנד. זיי קענען נאטירליך
ניט בעארבייטען דאָס אלץ און מוזען ענטוועדער פער־
דינגען זייער לאנד, אָדער אָנדינגען פרעמדע ארבייטער.
אויף אזא אופן ווערען די שעיקער געמיינדען וואָס ווייד־
טער אלץ וועניגער קאָמוניסטיש.

פון די אנדערע אמעריקאנער סאָציאליסטישע קאָ־
לאָניען פון דער לעצטער צייט וועלען מיר זיך דאָ אָב־
שטעלען נאָר אויף צוויי — דער געמיינדע אָנעידא און
דער געמיינדע פאָינט־לאָמא.

די ערשטע געמיינדע איז אינטערעסאנט מיט דעם,
וואָס זי האָט געוואָלט בעשאפען גאָר נייע פאָרמען פון
פאמיליע און הייראַט. אָנעידא האָט זיך אָבגעזאָגט

פון דער מאָדערנער מאָנאָגאַמישער פאַמיליע, אָבער ניט כדי אָבצושאַפען הייראַט, נאָר איינצופיהרען פרייע פעראייניגונגען פון מענער און פרויען, מיט דער אבזיכט אויסצובעסערען די מענשליכע ראַסע. דעריבער האָט דאָ יעדער מאַנסביל געקענט האָבען פיעל פרויען, און יעדע פרוי — פיעל מענער. דערביי האָט מען געהאַלטען פאַר בעזונדערס ווינשענסווערט די פעראייניגונג פון מענער און פרויען פון פערשיעדענעם עלטער.

די געמיינדע האָט זיך געגרינדעט אין 1848 און האָט געצעהלט עטליכע הונדערט מיטגליעדער. דאָ זיינען געווען פאָרשטעהער פון אַלערליי פראָפעסיאָנען און ניט וועניג מענשען מיט א העכערער בילדונג. די קינדער האָבען געהערט צו דער גאַנצער געמיינדע און זיינען ערצויגען געוואָרען געמיינשאַפטליך. די געמיינדע איז געווען זעהר ערפאָלגרייך אין איהר ווירטשאַפט. די הויפט געביידע האָט אויסגעזעהן ווי א רייכע דריי־שטאָקיגע ווילא אָדער פּאַלאַץ. דאָ איז געווען א ביבליאָטעק פון איבער פינף טויזענד ביכער, אויך א דרוקעריי, אין וועלכער מען האָט אָבגעדרוקט עטליכע וויכטיגע ארבייטען, צווישען זיי „די געשיכטע פון אמעריקאנער סאָציאַליזם“ פון נאָיס, דעם גרינדער און פיהרער פון דער קאָלאָניע. די גאַנצע צייט איז דאָ רעגעלמעסיג ארויסגעגעבען געוואָרען א צייטשריפט.

די ערציהונג און בילדונג פון יונגע לייט איז אין אָנעידא געווען זעהר גוט און האָט זיך ניט זעלטען געענדיגט אין איינעם פון די אמעריקאנער אוניווערזיטעטען. כאָטש די געמיינדע איז אין גרונד געווען א רעליגיעזע, איז אסקעטיזם איהר געווען פאָלשטענדיג פרעמד. מען פלעגט דאָ ערמוטיגען אַלערליי אונטערהאַלטונגען. עס זיינען געווען בעזונדערע ערטער פאַר פאָטאָגראַפיע. זומער פלעגט די גאַנצע קאָלאָניע זיך בעזעצען ניט ווייט ביי א וואַסער, וואו מען פלעגט זיך פערנעמען מיט כאַפּען פיש, יאַגד און יעדען אַנדערען ספּאָרט.

די הויפּט בעשעפטיגונגען זיינען דאָ געווען גערט־

נערי, זייד־וועבעריי און שלאָסעריי. דאָס אינערליכע גייסטיגע לעבען איז דאָ געווען גאַנץ אייגענאַרטיג. מען האָט דאָ געלעגט זעהר פיעל געוויכט אויף פאָלשטענדיגע אָפענהערציגקייט אין די געגענזייטיגע בעציהונגען און די אזוי גערופענע „געגענזייטיגע קריטיק", פאר וועלכען צוועק מען פלעגט ערוועהלען א ספּעציעלען „קאָמיטעט פאר קריטיק". וועלכער פלעגט ארומריידען יעדע פערזאָן און איהר אויפפיהרונג. אוי־סערדעם האָט יעדער איינער געהאט דאָס רעכט צו קרי־טיקירען יעדען אנדערען. אזא אָפענע ברייטע קריטיק האָבען די מיטגליעדער געהאלטען פאר זעהר וויכטיג. „אזא קריטיק, — האָבען זיי געשריבען, — שפּיעלט אין א קאָמוניסטישער געמיינדע דיזעלבע ראָל, וואָס דאָס געריכט שפּיעלט אין דער געוועהנליכער געזעל־שאַפט. א געזעלשאַפט מוז האָבען א פערוואַלטונג, גע־וויסע געריכטליכע און פּאָליציייאישע פונקציאָנען. דער קאָמוניזם פאָדערט א סיסטעם פון ברייטער קריטיק. אונזער אויפגאבע איז זעלבסטפערפאָלקאָמונג, און מיר זיינען געקומען צו דער איבערצייגונג, אַז פרייע קריטיק איז דער בעסטער מיטעל דערצו."

די מיטגליעדער פון אָנעידא האָבען אויסגעארבייט זייערע מעטאָדען פון אויספיהרען געוויסע ארבייטען. אום צו מאכען אַן ארבייט פראָדוקטיווער, צום ביי־שפּיעל, פלעגען צו דער ארבייט צוגעצויגען ווערען גרויסע גרופּען מענער, פרויען און קינדער. דערביי פלעגט אָפטמאָל שפּיעלען מוזיק, און מען פלעגט זינ־גען ליעדער. די קליידונג איז אויך געווען אייגענארטיג. די פרויען פלעגען ניט טראָגען קיין לאנגע האָר. די געמיינדע וואָלט נאָך לאנג געקאָנט עקזיסטירען, ווען ניט די פערפאָלגונגען פון די פּרעסביטעריאַנער גייסט־ליכע. אונטער דעם דרוק פון דער עפענטליכער מיי־נונג, האָט מען אין אָנעידא געמוזט אבשאפען די פארם פון היירּאט, וואָס מען האָט דאָרט פּראקטיצירט. דערביי האָט מען צוערשט געוואָלט אנהאלטען דעם קאָמוניזם. אָבער די מיטגליעדער אליין האָבען, נאָכדעם ווי זיי

האָבען זיך אומגעקערט צו דער געוועהנליכער פאמיליע, געוואָלט ווידער איינפיהרען די געוועהנליכע פאָרמען פון אייגענטום. און נאָך 33 יאָהר קאָמוניזם, איז אָנעידא פערוואנדעלט געוואָרען אין א קאפיטאליסטישע קאָמפּאניע.

די געמיינדע פּאָינט־לאָמא איז דער צענטער פון דער אלוועלטליכער טעאָסאָפישער אָרגאניזאציאָן. זי איז געגרינדעט געוואָרען אין 1900 אין דער שעהנסטער געגענד אין קאליפאָרניען. די געמיינדע האָט אויסגעבויט א רייכען פּאלאַץ פון זעלטענער ארכיטעקטור און נאָך אנדערע געביידען אין דעמזעלבען סטיל, וועלכע ווערען בעוואוינט פון ארום 200 ערוואקסענע און 300 קינדער, וואָס זיינען צוגענומען געוואָרען צום ערציהען. פיעלע זעהר געבילדעטע און רייכע מענשען געהערען צו דער געמיינדע. ליפמאן דערצעהלט, אז א בעריהמטער וויאָליניסט איז געווען וועכטער פון דער הויפּט געביידע, און אין דער געמיינשאפטליכער ארבייט האָבען זיך בעטייליגט א פּיטסבורגער מיליאָנער מיט זיין טאָכטער, א גענעראל מיט זיין פאמיליע און עטליכע שרייבער און מאלער.

די געביידען אין דער געמיינדע האָבען געקאָסט מעהר ווי א מיליאָן דאָלאר און זיינען געבויט געוואָרען מיט דער הילף פון פרעמדע ארבייטער, אָבער איצט ווערען אלע ארבייטען אויסגעפיהרט פון די מיטגליעדער אליין. די צוועקען פון דער געמיינדע זיינען אויסשליסליך רעליגיעז־עטהישע. קיינער איז ניט געצוואונגען איבערצוגעבען דער געמיינדע זיין גאנצע אייגענטום, אָבער פיעלע מיטגליעדער גיבען אוועק גרויסע סומען געלט דער געמיינדע. אנדערע ווידער לעבען דאָ אויף דעם חשבון פון דער געמיינדע. זי איז ניט אזוי פיעל א קאָמוניסטישע געמיינדע, ווי א קולטורעלע, פילאנטראָפּישע און אויפקלערונגס איינריכטונג, וועמעס אויפגאבע איז צו געבען דעם מענשען א מאָראלע ערציהונג, צוגעוואוינענדיג איהם צו פיזישער ארבייט.

אין דער לעצטער צייט איז שטארק געוואקסען

דער פערלאַנג צו גרינדען האלב און גאַנץ סאָציאַליס־טישע געמיינדען, און ניט וועניג אזעלכע געמיינדען זיינען געגרינדעט געוואָרען אין אמעריקא. אפשר וועט מיט דער צייט צווישען די רוסישע דוכאָבאָרען אין קאנאדא אויסוואקסען די גרעסטע קאָמוניסטישע אָר־גאַניזאציאָן פון אונזער צייט. האינדם דערצעהלט וועגען פיעלע אזעלכע געמיינדען, צווישען אנדערע, וועגען א געמיינדע אין קאָלאָראדאָ פון 400 מיטגליעדער מיט א קאפּיטאַל פון $300,000; אויך וועגען א סאָציאַליס־טישער פארם לעבען באָסטאָן מיט 40 מיטגליעדער, וועגען דער קאָלאָניע עסטעראָ פון דער קאָרעשאַנישער סעקטע מיט עטליכע הונדערט מיטגליעדער, און נאָך א סך אנדערע.

די קאָלאָניע „קריניצא“

פון די מאָדערנע סאָציאַליסטישע קאָלאָניען אויס־סערהאלב אמעריקא וועל איך זיך דאָ אָבשטעלען נאָר אויף איינער — דער בעוואוסטער קאָלאָניע „קריניצא“, אויף דעם שווארצען ים.

די קאָלאָניע האָט מיט עטליכע יאָהר צוריק גע־פייערט איהר 25 יאָהריגען יובילעאום. אין דעם בוך „א פערטעל יאָהרהונדערט קריניצא“ ווערט דערצעהלט איהר געשיכטע.

די איניציאַטאָרען פון דער קאָלאָניע זיינען געווען דריי פערזאָנען פון פערשידענעם כאראקטער און געזעל־שאפטליכען שטאנד. דער לייטענדער גייסט פון דער גאנצער זאך איז געווען די מערקווירדיגע פרוי נ. נ. קאהאַן, געוועזענע פירשטין דרוצקאיא־סאָקאָלינסקאיא. זי איז אריינגעצויגען געוואָרען אין די אינטעליגענטישע בעוועגונג פון די זעכציגער יאָהרען, אָבער זי איז ניט בעאיינפלוסט געוואָרען פון די רעוואָלוציאָנערע אידעען פון יענער צייט און האָט געזוכט זוכען פּאַסענדע גע־זינונגס־גענאָסען, כדי צוזאמען מיט זיי איינצואָרדנען א קאָמונע, אין איינקלאַנג מיט די אידעאַלען פון דער דאמאָלסדיגער אינטעליגענץ.

צום סוף 1870 האָט זיך איהר איינגעגעבען צו־נויפצוקלייבען 16 מענשען. מען פלעגט זיך פערזאמלען ביי סיעראָוו'ען. דאָ זיינען געווען סטודענטען, קור־סיסטינס, און אנדערע. פיעלע פון זיי זיינען געקומען פון רעוואָלוציאָנערע אָרגאניזאציאָנען. די בעגייסטע־רונג איז געווען גרויס. מען האָט געבויט פלענער פון א גראנדיעזער אלוועלטליכער קאָמונע. ווען מען האָט אָנגעהויבען רעדען וועגען דעם ערשטען פראקטישען שריט און וועגען דער נויטוועגדיגקייט פון געלט, האָבען אַלע געוואָרפען אויפ'ן טיש אַלץ, וואָס זיי האָבען גע־האט. איין אָרימע קורסיסטין האָט גאָר ניט געהאט. איז זי אוועק צום פאריקמאכער און זיך געלאָזט אָב־שערען איהרע שעהנע האָאר און געבראכט אויף איהר קליינעם טייל — דריי רובעל.

מען האָט גענומען א קווארטיר. א שוסטער האָט געלערענט די פרויען שוסטעריי. א סטאָלער האָט גע־לערענט די מענער סטאָלעריי. צווישען די פרויען האָ־בען פיעלע געקענט קאָכען, נעהען, וואשען. זיי האָבען געלערענט די איבריגע.

מען האָט די צייט איינגעטיילט פאר פיזישע און גייסטיגע ארבייט. מען האָט איינגעשטעלט א כעמישע לאבאָראטאָריום און לעקציעס אין פיזיק, מאטעמאטיק און פיזיאָלאָגיע.

שפּעטער אָבער האָט זיך די גרופּע צושפּאָלטען. אַ טייל איז געבליבען אין שטאָדט. דער איבריגער טייל האָט זיך בעזעצט אויף קאהאן'ס גוט, לעבען סמאָלענסק.

אָבער אין אַ פּאָר יאָהר ארום איז די געמיינדע אין דאָרף אויך צופאַלען, און נ. נ. קאהאן איז געקומען אין מאָסקווא, וואו זי האָט זיך בעגעגענט מיט וו. וו. יעראָפּקין, פון אן אדעליגער פאמיליע פון טווער, א זעהר געבילדעטען מענשען מיט אויסערגעוועהנליכע גייסטיגע פעהיגקייטען, וואָס האָט געענדיגט דעם מא־טעמאַטישען און נאטורוויסענשאפטליכען פאקולטעט פון מאָסקוועה אוניווערזיטעט. ער איז אויך געווען

בעגייסטערט פון דער קאָאָפּעראַטיווער אידעע און האָט אין מאָסקווא געגרינדעט אַ ווערקשטאַט פון לעהר־אינ־סטרומענטען, פיעלע פון וועלכע ער האָט אליין ער־פונדען.

די געשעפטען פון דער קאָאָפּעראַציאָן זיינען אזוי גוט געגאַנגען, אַז די מיטגליעדער האָבען אָנגעהויבען פערדיענען אלץ מעהר און מעהר. אָבער יעראָפּקין איז געווען אונצופריעדען, ווייל דער הויכער פערדיענסט האָט ניט געהאַט די געווינשטע דערהויבענדע מאָראַלע ווירקונג אויף די מיטגליעדער. ער האָט ענדליך בע־שלאָסען, אַז עס איז נויטיג צו פערלאָזען די שטאָדט און גרינדען אַ געמיינדע אין אַזאַ סביבה, און מיט אַזאַ אָרגאַניזאַציאָן, וואָס וועט מוזען אויפהאַלטען די מענ־שען אויף אַ געוויסער מאָראַלער הויך.

יעראָפּקין און קאַהאַן האָבען זיך באַלד בעגעגענט מיט ז. ס. סיטשוגאָוו, אַ זוהן פון אַ דאָרפס־גלח. סי־טשוגאָוו איז אויסגעוואַקסען אין אַן אָרימער רעליגיע־זער פאַמיליע און האָט זיך אין אָנהויב געלערענט אין אַ סעמינאַר צו ווערען אַ גלח. ער איז ערצויגען גע־וואָרען אויף די לעבענס־בעשרייבונגען פון די הייליגע און האָט געטרוימט וועגען מאַרטירערטום פאַר'ן גלוי־בען, פאַר קריסטוס'ן. תענתים און תפלות האָבען איהם ניט צופריעדענגעשטעלט, ער האָט געזוכט אַן אַקטיווען קאַמף און האָט גע'חלומ'ט וועגען מיסיאָנס אַרבייט.

ער איז אָבער באַלד אָנגעשטעקט געוואָרען מיט די סאָציאַליסטישע לעהרען פון פיסאַרעוו און דאָבראָ־ליובאָוו און איז אַריבערגעגאַנגען אין אַ שול פון לאַנד־ווירטשאַפט צו ווערען אַ לעהרער. ער האָט דעם קורס ניט געענדיגט, ווייל מען האָט איהם אַרעסטירט און אַרויסגעשיקט. די פּראָפעסיאָן איז אויך פאַר איהם איצט געווען פערמאַכט.

ער האָט לאַנג געקלערט, ווי איינצואָרדנען זיין לעבען אזוי, אַז זיינע מאָראַלע אידעאַלען זאָלען דערביי ניט ליידען. אינגיכען האָט ער זיך בעגעגענט מיט אַן אַלטען חבר, וואָס איז אויך געווען אויף דעם וועג. זיי

האָבען געגרינדעט א לאַנדווירטשאַפטליכע אסאָציאַציאָן נים ווייט פון וויאַטקאַ, וועלכע האָט עקזיסטירט ארום א יאָהר און איז צופאַלען צוליעב דעם, וואָס די מיטגליעדער האָבען ניט געקענט שטימען.

יעראָפקין, קאַהאַן און סיטשוגאָוו האָבען צוזאמען מיט נאָך עטליכע חברים געגרינדעט א געמיינדע אין אופימער גובערניע. די געמיינדע האָט עקזיסטירט ארום צוויי יאָהר און האָט געמוזט אויפגעלעזט ווערען צוליעב פערפאָלגונגען פון דער אדמיניסטראַציאָן. א פערזוך צו גרינדען א געמיינדע אין פּאָלטאַווער גובערניע איז דורכגעפאַלען צוליעב דערזעלבער אורזאַך. ענדליך האָט מען בעשלאָסען זיך צו בעזעצען אין קאַוקאַז, אויפ'ן שווארצען ים.

„אויף קאַווקאַז! — האָט געשריבען סיטשוגאָוו, וועלכער האָט געדאַרפט געפינען דעם פּאַסענדען אָרט פאַר דער געמיינדע, — אין לאַנד פון זון און אַלטער טראַדיציאָן, וואוהין דער לעגענדארישער יאַזאָן איז געגאַנגען. איך זוך ניט קיין גאָלד, איך יאָג זיך נאָך מיין גליק. און וויפיעל דאַרף איך דען צו זיין גליקליך? א שטיקעל ערד, אויף וועלכען איך זאָל צוזאמען מיט מענשען, וואָס זיינען מיר סימפּאַטיש, לעבען פון מיין ארבייט, קיינעם ניט עקספּלואַטירען און ערציהען א יונגען דור אין בעגריפען פון עהרע און מענשליכער ווירדע".

אזוי איז ענטשטאַנען די קאָלאָניע „קריניצאַ". אין איהר בעסטער צייט האָט די קאָלאָניע געצעהלט ארום פינף און זיעבעציג מענשען, פיעלע פון וועלכע זיינען, אמת, ניט געוועזען קיין פולבערעכטיגטע מיטגליעדער. די געמיינדע האָט זיך אַלעמאָל בענוצט מיט געדונגענער ארבייט, אָבער נאָר ווען מען האָט זיך אָהן דעם ניט געקענט באַגעהן.

א גרויסע ראָל אין דער ווירטשאַפט פון „קריניצאַ" האָבען געשפּיעלט די אזוי גערופענע „פּראַקטיקאַנטען". דאָס זיינען געוועזען יונגע לייט, וואָס פלעגען זיך צונויפפאָהרען אין „קריניצאַ" פון אַלע עקען רוסלאַנד,

אויס אן אידעען אינטערעס צו דער געמיינדע. זיי פלעגען ארבייטען אין „קריניצא“ צוזאמען מיט איהרע פולבערעכטיגטע מיטגליעדער.

צווישען די פולבערעכטיגטע מיטגליעדער און די „פּראקטיקאנטען“ פלעגען פאָרקומען צוזאמענשטויסען און מיספערשטענדניסען, און פיעלע פון די „פּראקטיקאַנטען“ זיינען געווען גענייגט צו בעשולדיגען די מיטגליעדער אין דעם, אז די געמיינדע עקספּלואטירט זייער ארבייט. אָבער מען מוז אנערקענען, אז די באשולדיגונגען אין עקספּלואטאציאָן האָבען קיין גרונד ניט געהאַט.

אויב אָבער די מיטגליעדער פון „קריניצאַ“ האָבען ניט געוואָלט אריינעמען, אָדער ניט גאנץ גערן אריינגענומען נייע מיטגליעדער, ניט אויספּרואווענדיג זיי פריהער, צו בעשטימען אויב זיי פּאַסען פאר דער געמיינדע, איז דאָס גראד געווען א גוטע און נויטיגע זאך, און די מיטגליעדער זיינען דאָ געווען פאָלשטענדיג גערעכט, ווייל דער ערפאָלג פון אזא אָרגאניזאציאָן איז פריהער פון אלץ אָבגעהאנגען פון דעם, ווי פאָרזיכטיג מען איז געווען אין דעם אויסוואהל פון נייע מיטגליעדער. די ערפאהרונג פון פיעלע סאָציאליסטישע קאָלאָניען, וועלכע מיר האָבען דאָ בעשריבען, און די ערפאהרונג פון איינינגע מיטגליעדער פון „קריניצאַ“ אליין האָט געוויזען קלאָר, אז סאָציאליסטישע קאָלאָניען קענען אָפּטמאָל עקזיסטירען, ווען זיי זיינען אפילו ווירטשאפטליך ניט ערפאָלגרייך. מיר האָבען אפילו געזעהן, אז פיעלע סאָציאליסטישע קאָלאָניען, וואָס זיינען ווירטשאפטליך געשטאנען זעהר הויך, זיינען פריהער אָדער שפּעטער אונטערגעגאנגען צוליעב דער אבוועזענהייט פון אינערליכער סאָלידאריטעט.

דאָס האָט געמוזט בעזונדערס שטרענג אָבגעהיט ווערען אין „קריניצא“, וועמעס אויפגאבען און ציעלען זיינען געווען פיעל מעהר עטהישע, איידער ריין ווירטשאפטליכע.

דער הויפּט־ציעל פון דער געמיינדע איז געווען די מאָראַלע זעלבסט־פאַרפאָלקאָמונג פון די מיטגליעדער.

קיין איינפלוס אויף די ארומיגע בעפעלקערונג האָט די געמיינדע ניט געהאט און ניט געוואָלט האָבען. ווירטשאַפטליך ווידער איז זי ניט געווען בעזונדערס ערפאָלגרייך. ווען ניט יעראָפּקין, וועלכער האָט פערלאָזען די געמיינדע און האָט זי געשטיצט מיט געלט, אָנפיהרענדיג אַ גרויסע פאַבריק, וואָלט זי אונטערגעגאַנגען. ווען יעראָפּקין'ס געשעפטען זיינען אוועק שלעכט, האָט די געמיינדע געמוזט פערקויפען אַ טייל פון איהר לאַנד. זי האָט זיך דאַן רעאָרגאַניזירט און איז אויף דעם גרונד פון אַ בעזונדערען אָבמאַך געוואָרען אַ לאַנדווירטשאַפטליכע קאָאָפּעראַציאָן.

אין איהר איצטיגער פאָרם דערמאָנט „קריניצא“ אָן פיעלע אַמעריקאַנער סאָציאַליסטישע געמיינדען. די אַרבייט ווערט בעצאָהלט מיט בעזונדערע קוויטלעך, און יעדערער טהוט מיט זיין פערדיענסט וואָס ער וויל. פון דעם פערדיענסט ווערט אָראָבגערעכענט פאַר קוואַרטיר און עסען. די מיטגליעדער גלויבען שטאַרק אין דער צוקונפט פון זייער געמיינדע. מעגליך אַז מיט דער צייט וועט זי ווערען אַ פעסטע ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציאָן. אָבער דערצו איז נויטיג אַז די מיטגליעדער זאָלען צוגעקליבען ווערען זעהר פאָרזיכטיג.

די פיהרער פון דער געמיינדע מיינען, אַז די געמיינדע איז פון אַ קאָמוניסטישער געוואָרען אַ קאָאָפּעראַטיווע. איך קען ניט איינשטימען מיט זיי אין דעם פונקט, פאַר מיר איז זי איבערגעגאַנגען פון קאָמוניזם צום סאָציאַליזם. אַ קאָאָפּעראַטיוו קען אריינגעמען יעדען דורכשניטליכען מענשען, אַ סאָציאַליסטישע קאָלאָניע אָבער פאָדערט שוין מענשען מיט בעזונדערע הויכע מאָראַלע פאָדערונגען. ניט דער ווירטשאַפטליכער אינטערעס אליין איז דאָ וויכטיג. דעריבער זיינען קאָאָפּעראַטיווען אַזוי ערפאָלגרייך און מעהרען זיך, וועהרענד סאָציאַליסטישע געמיינדען זיינען אָרגאַניזאַציאָנען פאַר די ווענינע. דאָך גרינדען זיך אַזעלכע גע־

מיינדען אפילו איצט. און זיי ווערען געשאפען פון מענשען מיט א הויך ענטוויקעלטען מאָראלען בעוואוסטזיין און א וואכזאמען געוויסען, וואָס קענען ניט פערטראָגען די אונגערעכטיגקייט פון דעם קאפּיטאַליסטישען סיסטעם. זיי ווילען שאפען א סביבה, אין וועלכער זיי זאָלען קאָנען לעבען, ניט עקספּלואטירענדיג אנדערע. דעריבער מעג זיך „קריניצא“ זיין יורידיש א קאָאָפּעראציאָן, אין דער ווירקליכקייט אָבער איז זי ניט קיין ריין ווירטשאפטליכע אָרגאניזאציאָן.

סאָציאַליסטישע געמיינדען קענען נאָך דערווייל ניט שפּיעלען קיין גרויסע ראָל און האָבען א שטארקע ווירקונג אויף די ארומיגע קאפּיטאַליסטישע וועלט. אָבער זיי האָבען א גרויסע געזעלשאפטליכע בעדייטונג, און ניט אומזיסט אינטערעסירט זיך מיט זיי די געזעלשאפטליכע מיינונג אזוי שטארק. פאר מיר זיינען אָט די פערזוכען אן אינטערעסאנט בלעטעל ניט אין דער ווירטשאפטליכער געשיכטע פון דער מענשהייט, נאָר אין דער געשיכטע פון איהר מאָראלער ענטוויקלונג.

שווער ווי עס איז ניט אָנצוהאַלטען אזעלכע געמיינדען פון געמיינשאפטליכער ארבייט און געמיינשאפטליכען בעזיץ פון פּראָדוקציאָנסמיטלען פאר מאָראלע און קולטורעלע צוועקען, ווערען דאָך אזעלכע געמיינדען פון צייט צו צייט געגרינדעט. זיי זיינען ניט פיעל, אָבער זייער בעדייטונג קען ניט געמאָסטען ווערען מיט זייער צאָהל, אָדער ווירטשאפטליכען ערפאָלג, זיי זיינען אן ערמוטיגונג, אן אָבפרישונג פאר דער מענשהייט, ווייל זיי בעווייזען, אז עס זיינען פאראן מענשען, וואָס וואגען צו געהן אויף דעם שווערען וועג פון סאָציאלען שאפען אין נאָמען פון א הויכען עטהישען אידעאַל.

ווי ווייניג אָט די געמיינדען זאָלען ניט זיין, זיינען זיי אָבער פון גרויס אינטערעס פאר דער מענשהייט. מען קאָן אפילו זאָגען, אז וואָס ווייניגער זיי זיינען אין צאָהל, אלץ הערליכער זיינען די שטראהלען וואָס קומען פון זיי ארויס.